

Capreolus

TIJDSCHRIFT VOOR REEWILDBEHEER

8^e jaargang, nr. 25

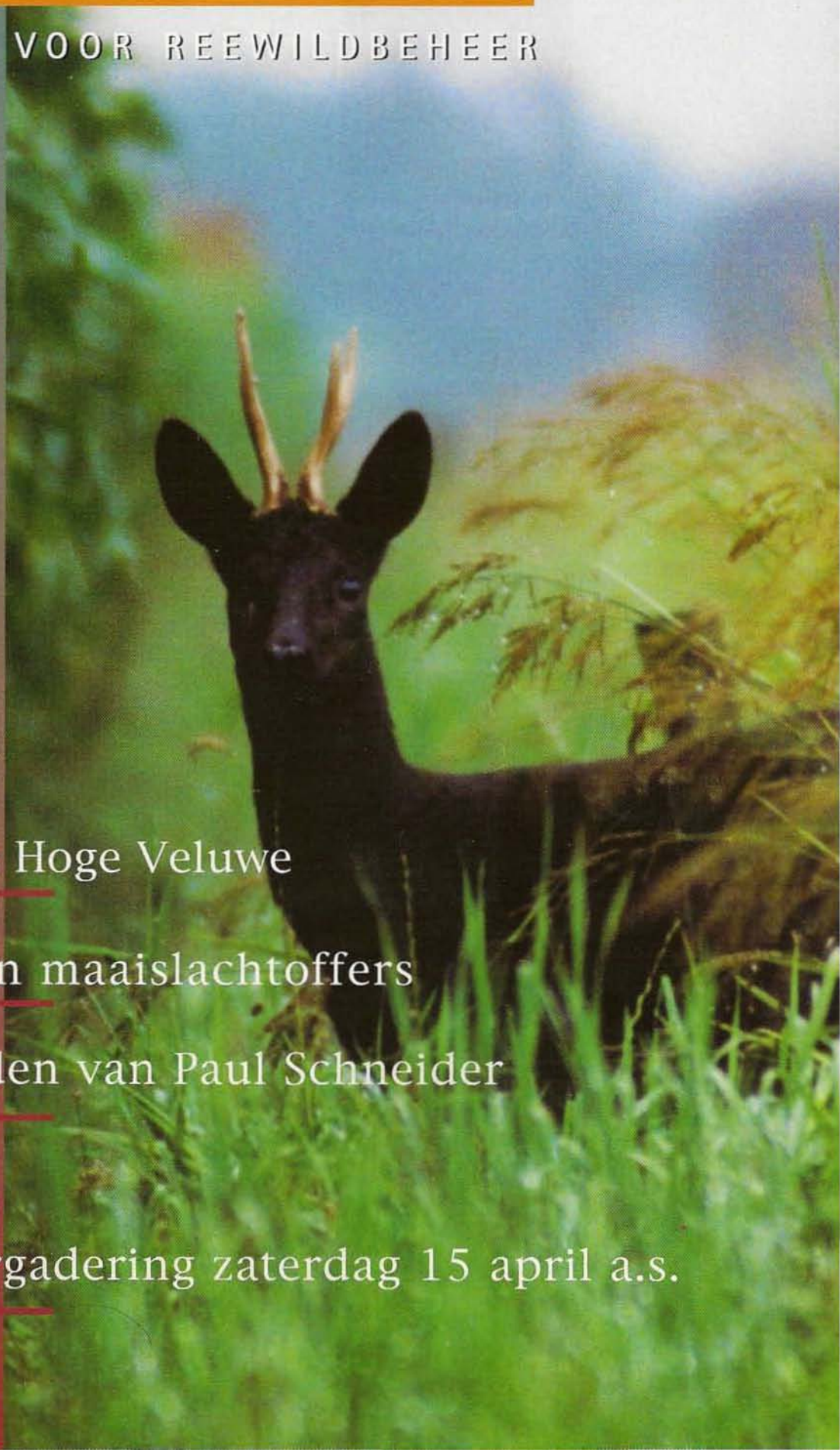
April 2000

Reewild op de Hoge Veluwe

Pruikenbok en maaislachtoffers

De zweethonden van Paul Schneider

Let op jaarvergadering zaterdag 15 april a.s.

Inhoud

Reewild op de Hoge Veluwe	3
Genoeg buit voor Lynx en Jagers	9
De Intrinsieke waarde van het dier	10
Maaislachtoffers	13
De zweethonden van Paul Schneider	14
Hulpmiddelen bij het gericht afgeven van een kogelschot	18
De Pruikenbok	20
Alle kogels vliegen...	21
Voor u gelezen	25
Nieuws van onze ledenservice	27

Colofon

opgericht op 21 april 1951.

Capreolus, Tijdschrift voor Reewildbeheer

van de Vereniging Het Reewild

ISSN: 0929-1091

Versijnt: 4 x per jaar

Beschermheer: Z.K.H. Prins Bernhard

Redactie:

G.J. Spek - Eindredacteur

R.L. van Nederpelt - Redactielid ad interim

Mw. J.E. van Herp-Bruynius - Redactiesecretaris

Redactie ondersteuning:

Mw. J.A.M. Hendriks-Hueber - Fotomateriaal

R.C. van Dijk - Advertentie Acquisitie

J.M. Smit - Correspondent buitenlandse tijdschriften

Bestuur:

P. Schenk

voorzitter (1998)

M.O. Schepers

secretaris (1998)

R.L. van Nederpelt

penningmeester (1993)

G.J. Spek

ambtelijk secretaris (1998)

J.H. Bakker

lid (1996)

J.B.M. Hoefsloot

lid (1997)

H. Meijeringh

lid (1992)

H. Punt

lid (1987)

Dr A.P.M. Rutten

lid (1993)

Ir J.M. Seroo

lid (1985)

C.J.M. Slikerveer

lid (1997)

Dr R.J. Vierling

lid (1996)

G.F.H. van der Woude

lid (1994)

Adviseurs:

Mr P. van Schooten - Juridische zaken

B.P. Rauwerda - Public Relations

E. van Veen - Journalist

Prof. Dr. J.L. van Haften - Bioloog

Secretariaat:

G.J. Spek,

Elburgerweg 146,

8171 RJ Vaassen.

tel: 0578-576124

fax: 0578-577406

E-mail: spekfauna-advies@introweb.nl

Ledenservice-administratie:

Mw. J.E. van Herp-Bruynius,

Aldewei 12, 8711 BT Workum.

tel: 0515-543234

fax: 0515-543202

Slijpplaatjes:

G.J.M. Koenderink,

Lhee 96, 7991 PK Dwingelloo.

tel: 0521-597356

Coördinator keurmeesters:

J. Schoonderbeek,

Meidoornstraat 16, 7497 MG Bentelo.

tel: 0547-292228

Vormgeving & Druk:

Direct Promotion & Advertising B.V.,

George Westinghousestraat 2, 1097 BA Amsterdam.

Contributie: fl. 50,- per jaar.

Bankrelatie:

ABN - AMRO Bank rek.nummer 49.70.37.440

t.n.v. Vereniging "Het Reewild" te Garderen.

"Capreolus" is het onafhankelijke orgaan van de Vereniging Het Reewild. De weergegeven meningen komen niet noodzakelijkerwijs overeen met die van het bestuur. De redactie behoudt zich het recht voor, elke reactie te korten of te redigeren.

Copy voor de volgende 'Capreolus' voor 15 mei 2000 zenden aan redactie van Capreolus: Antwoordnummer 2101, 8710 VA Workum.

Foto voorpagina:

G. Baay

Reewild in het Nationale Park De Hoge Veluwe

Stichting Het Nationale Park De Hoge Veluwe - Apeldoornseweg 250, 7351TA Hoenderloo

Door B. Boers

DE SITUATIE:

Binnen het raster van de Hoge Veluwe bevinden zich ruim 5100 hectares aan natuurterreinen, bestaande uit 1500 hectare aangelegd bos, 1200 hectare spontaan (voornamelijk vliegdennen) bos, 900 hectare aan heidevelde, 1400 hectare aan stuifzandvegetaties, 12 hectares cultuurgrond, bijna 10 hectares aan wildweides en ruim 4 hectares aan wildakkers en verder nog een aantal hectares aan erven, wegen, tuinen, parkeerplaatsen etc..

In deze natuurterreinen leven onder andere edelherten, moeflons, wilde zwijnen en reeën.

Tot 1995 verdeelde twee tussenrasters het Park in drie gedeelten, de "Wildbaan, groot 3800 hectare, de Kemperberg, 435 hectare, en het landgoed Hoenderloo, 865 hectare. Slechts in de Wildbaan leefden reeën samen met roodwild, moeflons en wilde zwijnen. Op de Kemperberg hadden de reeën het rijk alleen. Binnen het landgoed Hoenderloo leefden het reewild tot 1982 samen met wilde zwijnen, daarna waren ze ook daar de enige grotere herbivoor.

In maart 1995 zijn de tussenrasters verwijderd. Op dit moment zijn er dan ook 5053 hectare toegankelijk voor rood- en reewild en voor moeflons, en voor het zwartwild 4890 hectare.

Tot 1991 werd het reewild bejaagd, daarna tot 1994 niet, in 1994-1995 werd vooruitlopend op de rasterwijzigingen opnieuw door middel van afschot ingegrepen. Vanaf 1997 tot 1 januari 2000 opnieuw niet.

Deze veranderingen in situaties met en zonder onderlinge concurrentie van herbivorensoorten, met en zonder ingrijpen in de reewildpopulaties door middel van afschot, gecombineerd met de situatie dat door de aanwezigheid van een aantal professionele fulltime jachtopzichters veel inzicht kon worden verkregen in de stand van het reewild, hebben interessante waarnemingen opgeleverd.

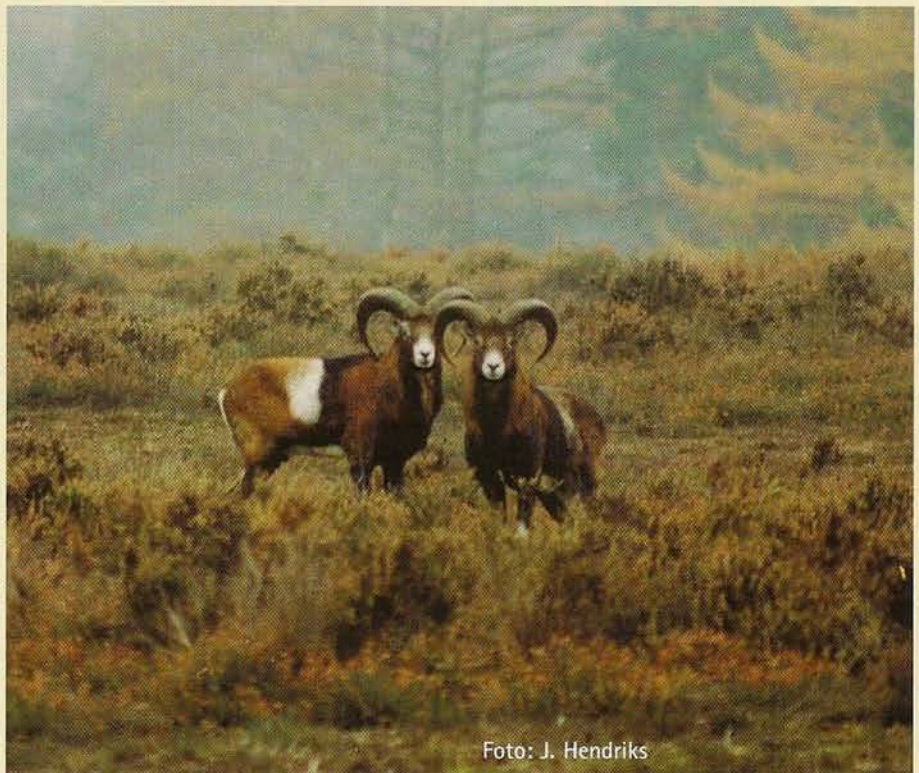

Foto: J. Hendriks

DE PERIODE 1970 TOT 1991 IN:

Het landgoed Hoenderloo

In die tijd leefde het reewild in dit gebied samen met een tamelijk hoge stand aan wilde zwijnen. Hoewel cijfers over de reewildstand over die tijd niet beschikbaar zijn, ging het allesbehalve voorspoedig met het reewild. Over de oorzaak waren de meningen verdeeld. Volgens sommigen was de toegenomen vossenpopulatie de hoofdschuldige, volgens anderen waren het de varkens. Een deelraster van ruim 20 hectare werd aangelegd en er werd reewild uitgezet vanuit de Kemperberg en vanuit diverse gebieden elders in Nederland. Wilde zwijnen konden niet in dit terreingedeelte komen, vossen echter konden zonder veel moeite over dit raster het gebied binnenkomen.

Al snel bleek dat het aanwassucces binnen dit raster aanzienlijk beter was dan in de rest van het landgoed Hoenderloo en gedurende

een aantal jaren ook beter bleef.

Zoals gezegd werd het landgoed Hoenderloo in 1982 varkensvrij gemaakt. Aangezien er met name in het grote middengedeelte, de Wildbaan, altijd wat varkens voorkwamen die via beschadigingen in het raster uit Hoenderloo ontsnapten, bleef er een bescheiden wilde zwijnenstand op de Hoge Veluwe (het streven is 50 stuks).

Het reeën raster was inmiddels afgebroken en de daarin levende reeën toegevoegd aan de rest van de populatie. Tevens waren er ter wille van het reewild, akkertjes aangelegd. De stand wordt op grond van nauwkeurige waarnemingen van jachtopzichter Ruseler in 1991 geschat op 75 stuks (8 st/100 ha.).

Kemperberg

Op Kemperberg had het reewild zoals gezegd het rijk alleen. Jarenlang was er daar een

goed in conditie zijnde reewildpopulatie aanwezig. Opvallend was dat het reewild in dit gebied altijd iets zwaarder en groter was dan elders in het Park. Naar de reden daarvoor kan slechts worden gegist, maar wellicht is de iets mineraalrijkere bodem, gecombineerd met de in dit gebied aanwezige cultuurgronden hier verantwoordelijk voor. Toch daalde de stand in de loop van de zeventiger jaren vrij plotseling. Of de aanzienlijke stormscha- de van 1972 en 1973 en de als gevolg daar- van grote beplantingsrasters of dat een te kleine genenpool in dit beperkte gebied hier verantwoordelijk voor waren is niet duidelijk geworden, maar het waren moeilijke jaren met een zeer lage aanwas.

In 1991 schat Ruseler de stand op ruim 20 stuks (5 st/100 ha.), maar dit aantal is veel minder door waarnemingen onderbouwd, dan in het landgoed Hoenderloo.

De Wildbaan

In dit gebied leefde het reewild altijd samen met alle andere grofwildsoorten. Dat dit de mogelijkheden voor reeën beperkt is al langer bekend. De stand is daar dan ook altijd laag geweest, ongeveer 60 stuks (1,5 st/100 ha.).

Afschot 1985 t/m 1991

Het afschot tot 1991 bedroeg jaarlijks onge- veer 20 bokken en 15 geiten en geitkalveren.

	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991
volw.bokken	6	12	4	21	6	9	-
1-2 jarige bokken	10	17	11	5	14	14	4
volw.geiten	11	11	15	6	4	11	8
1-2 jr. geiten	2	3	1	1	3	1	1
vrouw. Kalveren	8	3	8	3	3	3	1
Totaal	37	46	39	36	30	38	14

Foto: G. Baay

De gemiddelde gewichten van het geschoten wild zoals destijds bepaald door Poutsma:

Volw. Bokken	14,4 kg
2 jarige bokken	13,5 kg
1 jarige bokken	10,7 kg
volw. Geiten	13,8 kg
smalreeën	12,4 kg
vrl. Kalveren	9,6 kg

DE PERIODE NA 1991

Aan het einde van bovenstaande periode ont- stond binnen kringen van terreinbeheerders steeds meer discussie over beheersmaatregelen en de criteria voor afschot zoals die tot dan toe werden toegepast. Steeds meer werden vraagtekens geplaatst bij de wijze van grofwildbeheer (onder andere van reewild) zoals dat tot dan toe in den lande gebruikelijk was. Zo werd bijvoorbeeld op de Hoge Veluwe in 1989 besloten te stoppen met het jaarrond bijvoeren van de herbivoren. Aangezien er ook vraagtekens werden geplaatst bij het tot dan gevoerde reewildbeheer werd in 1991 besloten voorlopig te stoppen met afschot van reewild en te volgen wat er zou gebeuren.

In 1994 werd besloten vooruitlopend op de Flora- en Faunawet en vanwege de Nota Jacht en Wildbeheer, de tussenrasters in het Park te verwijderen om te garanderen dat

een omraasterd terrein van minimaal aaneen- gesloten 5000 ha. ontstond.

Er werd bovendien aangenomen dat na 3 jaar geen afschot, de reewildstanden zouden zijn gestegen tot zo ongeveer de maximale draag- kracht van de betreffende gebieden.

Met name het toelaten van edelhart tot het Landgoed Hoenderloo, waar inmiddels een vermoedelijk maximaal aantal reeën leefden voor dit gebied, en de onmogelijkheid voor deze reeën om vanwege het buitenraster uit het Park te emigreren, deed vrezers voor problemen voor deze reeën. De kans op een crash in deze reewildpopulatie in de winter van 1994-1995 werd niet denkbeeldig geacht.

Aangezien massale sterfte onder het reewild zeer ongewenst was, werd besloten om voor- uitlopend op het aaneensluiten van de gebie- den de reewildstand te verlagen. Tevens ont- stond zo de kans door middel van het meten van een behoorlijk aantal geschoten dieren in de verschillende leefgebieden inzicht te krij- gen in de conditie van de populatie naar 3 jaar afzien van afschot.

Geschoten werden op:

Hoenderloo	18 bokken	22 geiten en 17 kalveren
Kemperberg	5 bokken	6 geiten en 4 kalveren
Wildbaan	8 bokken	10 geiten en 12 kalveren
Totaal	31 bokken	38 geiten en 33 kalveren = 102 stuks

Voorjaar 1995 was de stand na realisatie van een deel van bovenstaand afschot als volgt:

Hoenderloo	44 bokken 32 geiten 17 kalveren (7+10)	93
Kemperberg	18 bokken 21 geiten 20 kalveren (10+10)	59
Wildbaan	46 bokken 41 geiten 14 kalveren (6 +8)	101
Totaal	108 bokken 94 geiten 51 kalveren (23+28)	253

De aanwas van 1994 over het gehele Park kwam door deze geiten plus de geschoten geiten af te zetten tegen de kalveren plus de geschoten kalveren op 60,4 %. Berekenen we op dezelfde manier de aanwas over de deel- gebieden dan komt:

- Hoenderloo op 51% (tegen 100% in 1993)
- Kemperberg op bijna 90%
- De Wildbaan op 45% (tegen 46% in 1993)

Na afschot van ook de rest van de totaal 102 stuks bedroeg de zomerstand van 1995 Voor het hele Park - 95 bokken en 117 gei- ten, totaal 212 stuks exclusief de nieuwe aanwas.

Foto: S. de Vries

Gewichten van het geschoten wild

Varieerden de gewichten tussen 1977 en 1991 voor geiten tussen 13,5 kg en 13,8 kg, in 1994 lag het gemiddelde gewicht van de geiten op 14,8 kg.

Voor kalveren zien we van 1977 tot 1991 gemiddelde gewichten per seizoen van 9,0 kg tot 9,45 kg, in 1994 was dat 9,46 kg.

Behalve een wat hoger gewicht van de geiten, wellicht veroorzaakt doordat het afschot in 1994 wat minder selectief gericht was op slechte dieren (verminderingsschot) dan in de voorgaande periode, zijn er weinig verschillen. Interessanter is daarom de gewichten per deelgebied te bekijken.

Hoenderloo:	
Geiten 15,15 kg	kalveren 9,0 kg
Kemperberg:	
Geiten 15,4 kg	kalveren 12,4 kg
Wildbaan:	
Geiten 12,3 kg	kalveren 7,9 kg

Deze cijfers wijzen in dezelfde richting als de verschillen in aanwaspercentage binnen de deelgebieden.

Het was natuurlijk uitermate interessant om te zien hoe de standen in het voorjaar van 1996 zouden zijn nadat in het voorjaar van 1995 de rasters waren verwijderd en hoe de aanwaspercentages binnen de deelgebieden zich zouden ontwikkelen.

De standen bleken in het voorjaar van 1996 ten opzichte van 1995 als volgt:

De zomerstand na afschot van enkele bokken bedroeg vervolgens

Zomer 1996	
94 bokken	112 geiten
totaal 206 (exclusief nieuwe aanwas)	

Hoenderloo				
Zomer 1995	30 bokken	40 geiten		
Geschoten/valwild	4 bokken			
Voorjaar 1996	24 bokken	29 geiten	6 kalveren (3+3)	aanwas 28%
Kemperberg				
Zomer 1995	24 bokken	30 geiten		
Geschoten/valwild		1 geit	1 kalf	
Voorjaar 1996	26 bokken	19 geiten	10 kalveren (5 +5)	aanwas 55%
Wildbaan				
Zomer 1995	41 bokken	47 geiten		
Geschoten/valwild	1 bok	11 geiten	9 kalveren	
Voorjaar 1996	37 bokken	46 geiten	18 kalveren (8+10)	aanwas 50%
Totaal Park				
Zomer 1995	95 bokken	117 geiten		
Voorjaar 1996	87 bokken	94 geiten	34 kalveren (16 +18)	aanwas 41,7%

Op het eerste gezicht lijkt er een verschuiving van met name geiten van Hoenderloo en Kemperberg naar de Wildbaan te hebben plaats gevonden. Dit is bij de bokken veel minder duidelijk.

Verder valt op dat de aanwas in de Wildbaan, waar een deel van het roodwild en een flink deel van de wilde zwijnen weggetrokken is naar de vrijgekomen gebieden, licht is gestegen (45% naar 50%), terwijl op Kemperberg de aanwas is gezakt van 89% naar 55% en Hoenderloo gezakt van 51% naar 28%.

Voedselaanbod voor reewild

In 1996 vond in samenwerking met de heren Poutsma en Kotter een inventarisatie van het gehele gebied op geschiktheid voor reewild op grond van de voedselsituatie plaats. Dit leverde de volgende resultaten op:

Hoenderloo	75 - 80% slecht, rest goed/matig
Kemperberg	90% slecht, rest goed/matig
Wildbaan	90% slecht, rest goed/matig

Ook beenmergvet bepalingen vonden plaats. Een aantal kalveren bevond zich met beenmergvetpercentages tussen de 20 en 30% in de gevaren zone.

De periode 1997 tot en met 1999

Om het verhaal verder af te maken kan worden vermeldt dat de voorjaarsstanden zich verder zoals hieronder ontwikkelden nadat in 1996 - 1997 nog een aantal reeën werd geschoten en in 1998 en 1999 niet meer.

Hoenderloo				
Voorjaar 1997	20 bokken	29 geiten en	7 kalveren	aanwas 33%
Voorjaar 1998	33 bokken	35 geiten en	10 kalveren	aanwas 40%
Voorjaar 1999	31 bokken	36 geiten en	7 kalveren	aanwas 19%
Kemperberg				
Voorjaar 1997	28 bokken	18 geiten	3 kalveren	aanwas 18,2%
Voorjaar 1998	18 bokken	14 geiten	10 kalveren	aanwas 71%
Voorjaar 1999	24 bokken	25 geiten	7 kalveren	aanwas 28%
Wildbaan				
Voorjaar 1997	42 bokken	48 geiten	13 kalveren	aanwas 31%
Voorjaar 1998	32 bokken	26 geiten	12 kalveren	aanwas 46%
Voorjaar 1999	25 bokken	32 geiten	6 kalveren	aanwas 19%
Totaal Park				
Voorjaar 1997	93 bokken	90 geiten	23 kalveren	aanwas 28,9%
Voorjaar 1998	83 bokken	75 geiten	36 kalveren	aanwas 48%
Voorjaar 1999	80 bokken	93 geiten	20 kalveren	aanwas 22%

zoals weersomstandigheden tijdens de geboorteperiode van de kalveren, schommelingen in de wilde zwijnen populatie, de aan- of afwezigheid van beukennoten etc..

De aanwas in 1997 wekt vragen op. Bedacht moet worden dat naast invloed van de populatiedichtheid op de aanwas, er ook andere factoren van invloed zijn

Het is dan ook uitermate interessant om te zien of de daling in aanwaspercentages in het seizoen 1998 -1999 eveneens een incident is of een trendmatige ontwikkeling.

Verder blijkt de indeling in deelgebieden een aantal jaren na het verwijderen van de tussenrasters steeds minder zinvol. Zo is een verschuiving van reeën van de Wildbaan naar Hoenderloo sinds 1997 voornamelijk het gevolg van een fors aantal reeën die overdag vertoeven in de bossen van Hoenderloo en 's avonds uitwisselen naar het open veld in de voormalige wildbaan.

CONCLUSIES:

Reewild is moeilijk te tellen. Ondanks dat er veel tijd is gestoken in het verzamelen van gegevens (gedurende februari en maart een aantal keren per week) moet rekening worden gehouden met flinke onnauwkeurigheden. De moeilijkheid is dat niet bekend is wat het foutpercentage is. Dit moet bij het interpreteren van bovengenoemde cijfers steeds in het oog worden gehouden.

Tot nu toe roepen de verzamelde gegevens meer vragen op dan antwoorden. Wel lijkt het verantwoord te stellen dat als gevolg van het openstellen van terreindelen voor edelherten de reeën zich op een andere

Foto: J. Hendriks

Foto: S. de Vries

wijze over het Park hebben verdeeld (concurrentie?). Naar dit verschijnsel vindt op het ogenblik nader onderzoek plaats in samenwerking met de Landbouw Universiteit. Wageningen

Het blijkt duidelijk dat bij het werken met standaard aanwaspercentages voor bijvoorbeeld beheerplannen in het geval van reewild vraagtekens kunnen worden geplaatst. Toetsing aan de werkelijkheid, en het rekening houden met grote schommelingen zijn noodzakelijk. Voorshands wordt aangenomen dat de lage aanwaspercentages in 1997 een incident waren. Of dit ook geldt voor de in het voorjaar van 1999 geconstateerde aanwaspercentages is nog niet duidelijk. Als een meerjarige trend te onderkennen is in de schommelingen van deze aanwaspercentages dan zouden hieruit conclusies kunnen worden getrokken ten aanzien van de draagkracht en de noodzaak voor ingrijpen. Een inventarisatie van het Park op geschikt-

heid voor reewild in samenwerking met de heren Poutsma en Kotter leverde onvoldoende antwoorden op geconstateerde verschillen in bijvoorbeeld gewichten en aanwaspercentages. Zo blijkt een groot deel van Kemperberg op grond van voedselsituatie slecht geschikt voor reewild en zijn toch de reeën daar zwaarder en is de aanwas hoger (zoals al jaren lang werd geconstateerd). Ook blijkt uit een dergelijke inventarisatie dat zelfs op een schaal als die van de Hoge Veluwe het heel moeilijk is op grond van de geschiktheid van gebieden voor reewild zwaartepuntgebieden voor afschot van reewild aan te wijzen. Zelfs in een overwegend weinig geschikt gebied als het voormalig wildbaangedeelte zijn er kennelijk toch territoria die meer dan gemiddeld geschikt zijn en waar een op het oog kwalitatief boven gemiddeld dier leeft.

Duidelijk is dat de Hoge Veluwe niet optimaal geschikt is voor reewild. Bovendien is er

zeker sprake van (voedsel)concurrentie tussen edelherten en reeën. Toch komen ook op de Hoge Veluwe kwalitatief opvallend goede dieren voor.

Wellicht dat toepassing van een computermodel zoals FORSPACE, die de interacties tussen herbivorensoorten en vegetaties inzichtelijk maakt, tot meer inzicht kan leiden.

Voorshands is besloten om uit te gaan van een stand van ongeveer 200 reeën voor het hele Park. Dit lijkt redelijk overeen te komen met de huidige draagkracht.

Om onnodig lijden te voorkomen is afgesproken een aantal duidelijk slecht in conditie zijnde dieren, te schieten. Om daar ruimte voor te hebben is ingaande 1 januari 2000, een gemiddeld afschot van 10 bokken en 30 geiten en kalveren aangehouden. Deze aantallen zijn echter niet taakstellend, daarvoor zijn de conclusies uit bovenstaande cijfers te onduidelijk.

Genoeg buit voor Lynx en Jagers

Door Dr J.L. van Haften

Onder deze titel las ik onlangs een artikel in een Zwitserse krant, waarin ongeveer het volgende werd vermeld:

Volgende wild

Tegen de mening van veel jagers is er voldoende wild voor hen en de Lynx. Dit kon men opmaken uit de jachtstatistiek van 1998. Het aantal reeën en gemzen zijn volgens deze gegevens het laatste jaar in de meeste Kantons zelfs enigszins toegenomen. Dit ondanks het feit dat het aantal aan Lynx en jagers ten prooi gevallen exemplaren eveneens toenam. Aan de ene kant worden in Zwitserland steeds meer reeën en gemzen geschoten ter bescherming van het bos, waaraan door de hoge wildstand veel schade wordt veroorzaakt. Aan de andere kant zijn het dezelfde diersoorten die het hoofdvoedsel van het steeds grotere aantal Lynxen vormen. Door de jagers werden in 1998 44.000 reeën en 18.500 gemzen geschoten. Hier komt nog een aantal van 8.000 reeën bij die door het verkeer omkwam. De Lynxen (± 100 stuks) doodden ongeveer 5.000 reeën en 1.800 gemzen om te kunnen overleven. Dankzij de inspanning van Lynx en jagers kon het bos in Berner Oberland zich werkelijk weer een beetje herstellen. Desondanks schatten de jagers de populatie in 1998 op ± 131.000 reeën en 97.000 gemzen, hetgeen 4% meer is dan het jaar ervoor. Oorzaak hiervan kan zijn de zachte winters van de laatste paar jaar en de meer 'wildbiologische' manier van

Foto: J. Hendriks

bejagen, waarbij vooral op leeftijd en geslacht gelet wordt. Hierdoor worden de populaties gezonder wat ten gunste is van de overleving van de aanwas.

Met andere woorden

Het eventueel uitzetten van Lynxen in de Nederlandse bossen zal de stand van het reewild niet voldoende reguleren omdat Lynxen een leefgebied per dier van rond de 10.000 ha. nodig blijken te hebben en blijft bejaging noodzakelijk om de populatie binnen de perken en gezond te houden. De manier van bejaging zoals tegenwoordig wordt gehanteerd namelijk $\pm 50\%$ van het afschot in de jeugdklasse aangevuld met zeer oude en zieke exemplaren, dus de meest natuurlijke vorm van populatieregulatie, werpt ook in Zwitserland vruchten af. De populaties worden hierdoor gezonder en er blijft dus voldoende 'voedsel' voor de predatoren over. Bovendien is het voor de toerist die reewild wil observeren aantrekkelijker om gezonde dieren te zien dan magere en zieke exemplaren. Een eenvoudig rekensommetje laat echter zien dat de reeënstand toch iets is achteruit gegaan of dat de geslachtsverhouding te veel ten gunste van de geiten is! Uitgaande van 131.000 stuks en een ge-

slachtsverhouding van $\pm 1 : 1$ levert dit 65.500 geiten op die gemiddeld 1 kalf ter wereld brengen = 65.500, waarvan (normaal) $\pm 20\%$ het einde van het eerste levensjaar niet halen; over: 65.000 - 13.650 = 51.850.

De genoteerde verliezen zijn:

Bejaging:	44.000
Verkeer:	8.000
Lynxen:	5.000 +
	<u>57.000 stuks</u>

Dit wil zeggen dat de populatie van:

	131.000
de aanwas:	51.850 +
totaal:	182.850
het totale verlies:	57.000 -
over blijft dan:	<u>125.850</u>

Hetgeen dus 5.150 stuks reewild minder is dan het vorige jaar! Dit klinkt eigenlijk wel wat logischer wanneer de schade in de bossen inderdaad is verminderd.

Het is en blijft dus waardevol alle gegevens betreffende inventarisatie, afschot en valwild goed bij te houden. Denk daarbij vooral aan zoveel mogelijk 'jaar rond' te tellen. Van observeren en noteren kunnen wij het meeste leren!

Foto: Reader's Digest

De Intrinsieke waarde van het dier

Door de erkenning van de intrinsieke waarde van het dier praat men nu in de USA over dierenrechten en de daaruit voortvloeiende rechtszaken. Ik las dat in San Francisco een wetsvoorstel is ingediend om niet langer te spreken over "eigenaren" van dieren maar over "voogden". Honden en katten zijn dierbare leden van het gezin, met emoties en duidelijk herkenbare karakters. Koeien en varkens zijn in wezen niet anders, maar worden als gezinsmaaltijd opgediend.

In Massachusetts wordt dierenmishandeling als een zwaar misdrijf beoordeeld met een maximale gevangenis straf van 5 jaar. Ook in Nederland bleek uit een recent onderzoek dat 70% van de ondervraagden zich uitspraken voor de universele rechten van het dier. Dit geeft een beeld van veranderende ideeën en opvattingen.

Raadpleegt men het woordenboek dan wordt intrinsiek als volgt omschreven:

- innerlijk, wezenlijk, tot het wezen van iets behorende
- werkelijke waarde voortspruitend uit het innerlijk wezen

Innerlijk wezen

Het blijft dan nog een vaag en moeilijk te definiëren begrip.

Het probleem zit in het innerlijk wezen. Vraag maar eens aan je buurman hoe het met zijn innerlijk wezen is. Hij zal je aanstaren en vervolgens zijn schouders ophalen.

Laat staan als we praten over de intrinsieke waarde van het dier. Dit is voor de meeste mensen een zaak die hen niet aanspreekt. Vanaf onze geboorte zijn we in staat binnenkomende informatie op te slaan, te rubriceren en vervolgens toepasbaar te maken. Daardoor passen wij ons gedrag aan en naarmate we ouder worden selecteren wij de binnenkomende informatie en verdelen die in verschillende referentiekaders. Door programmatie zijn we geconditioneerd en beleven wij de wereld zoals ons is voorgedragen. Hierin past nu het "intrinsieke" denken.

Filosofen en ethici

Vroeger ging men er van uit dat het dier geen zelfbewustzijn had en daarom door de mens gebruikt en veelal ook misbruikt kon worden. Sinds ook filosofen en ethici zich met deze materie zijn gaan bezighouden is zich een andere visie aan het ontwikkelen. Naast de bio-industrie zijn ook de in het wild levende dieren erbij betrokken.

De fysieke conditie van het dier is te meten maar het mentale welzijn is moeilijker vast te stellen.

Het mentale welzijn is gekoppeld aan de eigenwaarde van het dier en de situatie waarin hij moet leven. Ongerief moet tot een minimum beperkt worden. Het dier heeft hier zowel in de natuur en als in de bio-industrie recht op.

Door Dr R.J. Vierling

Bio-industrie

In de bio-industrie wordt het dier geweld aangedaan, doordat er geen mogelijkheid is voor o.a. soortspecifiek gedrag, zoals graven, knagen, scharrelen etc.

Couperen en oormerken zijn in strijd met de gaafheid van het dier. Zonder nu sentimenteel te worden denk ik dat we vanuit ons innerlijk wezen hier meer aandacht aan moeten schenken en een goed alternatief zoeken. Registratie van de veestapel is noodzaak.

Met de huidige electronica zal het implanteren van een chip minder pijnlijk zijn en een beter resultaat geven.

Het is droevig met de mens (dus ook met de jager) gesteld wanneer de intrinsieke waarde van het dier met voeten getreden wordt.

De jager

Hoe past nu de jager in dit beeld en hoe gaat hij om met het dier waarop hij jaagt? Niet bepaald een makkelijke zaak.

Alle voors en tegens voor lief nemend zal ik proberen een visie, dus mijn geconditioneerd inzicht, weer te geven.

De anti-jager sluit zich af voor de realiteit, is nog nooit in een slachthuis geweest en herkent in zijn dagelijkse stukje vlees geen dier meer.

Het doden laat hij, gepaard met veel kritiek, aan de jager over om vervolgens met een goed glas wijn in de hand van het wild te genieten. De enorme toename van wildconsumptie blijkt uit de importcijfers. Ondanks alle kritiek neemt dit ieder jaar toe met meer dan 20%.

Natuurlijk is de Nederlander hierin zeer hypocriet en sluit zijn ogen voor de feiten.

Foto: T. Janssen

Het Reewild

Het wild leeft buiten in een natuurlijke omgeving en kan soortspecifiek gedrag volledig tot uiting brengen.

Er is een enorme toename in reeën, zodat overal een overschot aan het ontstaan is. Natuurlijke vijanden zijn er niet dus de jager moet regulerend optreden. Het absurde idee van het uitzetten van wolven en lynxen is inmiddels wel achterhaald.

De doelstelling van de Vereniging Het Reewild is duidelijk: streven naar het behoud en het welzijn van het ree.

Door een goed beleid is de populatie van ca. 5000 nu toegenomen tot ca. 60.000. Zonder regulerende maatregelen zal dit aantal nog verder oplopen. Wat is daar tegen? Aan alles is een grens en zo ook aan het aantal reeën. Een verder oplopen heeft tot gevolg: overbevolking, ruimtegebrek, stress, ziekten, toename verkeersslachtoffers en ga zo maar door. Dus een duidelijke vermindering van het welzijn van het dier.

Aantalsregulatie

Aantalsregulatie is een noodzaak en mag uitsluitend uitgevoerd worden door goed opgeleide jagers. Wat is een goed opgeleide jager? In ieder geval een jager die begrip heeft voor

de waarde van het dier en als zodanig handelt. Dus geen plezierjager maar een mens met een missie.

Er is veel kritiek op de jacht en vaak terecht! Drijfjachten hadden al lang verboden moeten worden. Zo ook het uitgraven en jagen op vossen in de draag- en zoogtijd. Het jagen op waterwild met levende lokeenden valt hier ook onder.

Volkomen in strijd met de intrinsieke waarde van het dier. Hand in eigen boezem steken is niet favoriet bij jagers maar wel een absolute noodzaak. Een nieuwe generatie van jagers zal moeten begrijpen dat de enige constante in onze samenleving de verandering is. Een verandering waaraan ook de jager niet ontkomt.

Het imago van de jager wordt in het algemeen onder uitgehaald door personen die ver van de natuur staan; de mensen van 4- hoog in de grote steden. Het klinkt denigrerend maar is niet zo bedoeld.

"De heer Lumey schrijft dat er niets op tegen is om wild duurzaam te benutten en de jacht daarop onder voorwaarden toe te staan, zoals over vrijwel de hele wereld plaats vindt. Alleen in Nederland is dit door de arrogantie van de jager niet meer mogelijk."

Welzijn van het ree

De Vereniging Het Reewild doet er alles aan om deze terecht genoemde arrogantie te veroordelen en komt met een duidelijke visie en stelling name, waarbij het welzijn van het ree centraal staat.

Als ik ergens van overtuigd ben dan is het wel dat zonder jacht en jagers het reewild door overbevolking, ziekte en gebrek aan toezicht weer terug gaat naar af.

De Reewildjager

De reewildjager van nu en in de toekomst is goed opgeleid. Hij werkt vanuit een strikt geregeld en gecontroleerd beheerplan. Natuurlijk zijn er weer lieden die hier kritiek op hebben en het een en ander verkeerd willen uitleggen. Laat ik dit zeggen: over ieder plan zal wel wat op en aan te merken zijn en zal het bijgesteld moeten worden.

Wij hebben allemaal een rijbewijs en desondanks is het aantal slachtoffers in het verkeer enorm.

Waar gehakt wordt vallen spaanders.

En wat doen we met de minder goede jagers, die er natuurlijk ook zijn? NIET MOEILUK OVERDOEN!

Ze moeten zich zo snel mogelijk en ik bedoel echt snel bijscholen of anders hun jachtakte

Foto: J. Hendriks

maar inleveren. De moderne jager is een mens met een visie die het welzijn van het ree boven alles stelt. Als we het dier respecteren en in zijn waarde laten, dan zal onderstaande prognose niet bewaarheid worden.

Prognose

In de toekomst zullen door o.a. genetische manipulatie de soortspecifieke eigenschappen van het dier worden onderdrukt, zodat we een levend wezen krijgen dat met een

minimum aan voedsel en in een zo kort mogelijke tijd het ideale slachtgewicht zal krijgen.

Door deze manipulaties zal ook het innerlijk wezen van het dier zo goed als gereduceerd zijn tot nul.

De hersenen zullen dan vervangen worden door een chip, die aangesloten is op de centrale bio-computer. Hierdoor worden alle natuurlijke processen vervangen door eenvoudige impulsen.

Als dit bereikt is hebben we het ideale industriële dier ontwikkeld. De volgende stap is de vormgeving aan te passen zodat er levende klompen vlees ontstaan, die makkelijk om te vormen zijn tot hapklare brokken.

U zult zeggen dat zal de smaak niet ten goede komen. Wees gerust: met chemische toevoegingen kunt u iedere gewenste smaak verkrijgen.

Sprookjes? Ik hoop het!

Dat het jaar 2000 meer begrip voor het welzijn van het dier mag brengen en het besef dat de moderne jachtwijze hier een onderdeel van is.

Vakmanschap voor veiligheid van mens en dier

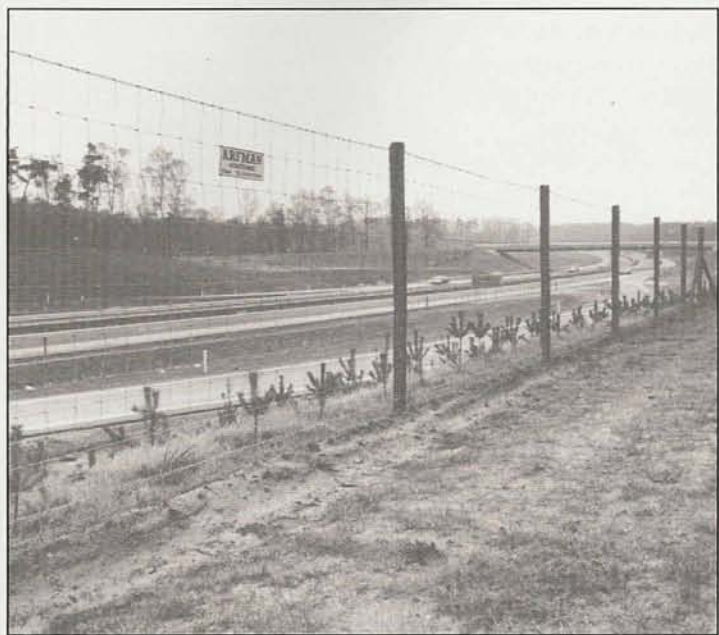
....al meer dan 30 jaar!

ARFMAN

Uw specialist in:

- landschappelijke afrasteringen
- kleinwild - c.q. dassentunnels en grofwildtunnels
- inrichting van begrazingsprojecten
- wildroosters en veeroosters
- metalen hekwerken
- rasterplannen en bestekken
- verkoop van afrasteringsmateriaal en wildreflectoren

Aannemingsbedrijf Arfman b.v.
Keizersweg 72
7451 PG Holten
Tel 0548 - 36 29 48
Fax 0548 - 36 50 42
Internet www.arfman.nl

Maaislachtoffers en hoe we die kunnen voorkomen.

Door P.H. Schneider

Foto: P.H. Schneider

Velen van ons jagers en buitenmensen hebben, zeker met het klimmen der jaren, ervaren hoe sterk wild vaak is in de natuur, dat op één of andere manier gewond raakt. Een ree op drie lopers kom je nogal eens tegen. Zo heb ik eens in Drenthe, jaren geleden tijdens de geitenjacht, een bok gezien die zich op drie lopers voortbewoog. De rechter voorloper was tot aan het schouderblad er finaal af. Alleen bij rustig lopen viel het op, maar in de volle ren zag je er echter niets van. Ze hadden het beest daar de bijnaam van 'Johannes' gegeven. Frappant was dat ik jaren daarna tijdens een reewildkeuring in Vorden naast iemand zat, die de betreffende bok in datzelfde jaar had geschoten. Een ree-geit op twee achterlopers is mij óók bekend. Wie het niet gelooft moet het maar eens vragen aan ons lid Reindert Horst uit Paterswolde. Het dier schoof als het ware op haar borst 's avonds uit de dekking voor lavei. De huid tussen de voorlopers was één verhard leerachtig geheel geworden. Fazanthennen met één of zelfs twee afge-maaide poten ben ik meerdere malen tegengekomen. En allemaal keurig genezen. Maar het afgebeelde exemplaar, een smalree uit Duitsland, slaat werkelijk alles op dit gebied. Na analyse moet het dier als kalf in een maaimachine terecht zijn gekomen. Alle vier de hoeven waren weggeslagen en haar oren

gecoupeerd. Toch heeft het beest kans gezien om zich tien maanden lang op deze stomp voort te bewegen, alvorens na een sneeuwrijke winter van 1998 eerst pas in april 1999 uit haar lijden te worden verlost. Ontweid

gewicht 11 kg, hetgeen voor die streek zelfs normaal is. Bovenstaande is gewoon niet voor te stellen als je het niet gezien hebt.

Life Finder

Nu de tijd van de reekalveren weer aanbreekt, is het dienstig om tijdig met de boer of de loonmaaier contact op te nemen om in overleg met een hond aan de lange lijn het weidegebied af te revieren, alvorens dit gemaaid wordt. De techniek staat echter

tegenwoordig voor niets, dat weten we onderhand allemaal wel. Zo is er in de handel een zogenaamd 'life finder'. Een infrarood warmte detector afkomstig uit Amerika. Het apparaat heeft in een weidegebied een reikwijdte van een 700 meter en reageert op warmtebronnen en is dus bijzonder goed te gebruiken voor het opsporen van reekalveren die in het hooigras liggen. Ook te gebruiken bij de nazoek en pas aangereden grofwild. Tevens een goed hulpmiddel bij de nazoek op jacht in het buitenland, indien geen hond voorhanden is. Bij het opzoeken van reekalveren heeft de wildsensor een reikwijdte tot 150 meter en zo'n 2 ha. is in ongeveer 5 minuten afgezocht. De detector wordt in het buitenland ook gebruikt door de politie en reddingsdiensten bij de opsporing van vermiste personen. Het apparaat is zo groot als een middelgrote staaflantaarn en de prijs bedraagt DM 1.295,- incl. BTW. Heupdraagtas, koptelefoon, videocassette in het Engels, een Duitse gebruiksaanwijzing en 1 jaar garantie inbegrepen. Voor eenieder eenvoudig te bedienen.

Verkrijgbaar bij:

Fa. Dieter Kruse, Kieferstraat 309-a
D-24536 Neumünster.
Tel. 0049-432132529
Fax. 0049-432133708

In het spoor van aangereden wild

De zweethonden van Paul

Schneider

De grootste vijand van grof wild in Nederland is het verkeer. Na een aanrijding kunnen verminkte reeën en herten soms nog wegvluchten, waarna ze een langzame en ellendige dood sterven.

Tenzij er een zweethond op hun spoor wordt gezet.

De schemering valt over het Ulvenhoutse bos, wanneer in huize Schneider de telefoon rinkelt. De heer des huizes legt zijn boek opzij en komt overeind uit zijn stoel.

Op de donkerbruine plavuizen gaan twee hondenkoppies omhoog. De ruwharige tectels Sepp en Chasse zien hoe hun baasje naar de keuken loopt en de hoorn opneemt.

'Schneider.'

Even later staat het huis bol van opwinding. Sepp en Chasse dribbelen jankend om hun baasje. Schneider beent naar de hal. Hij stapt in zijn laarzen en schiet zijn jack aan. Het gejack gaat over in geblaf. 'Paul, wat ben je aan het doen? Wie was dat?', roept zijn vrouw boven aan de trap.

'De politie.'

'Po-li-tie?'

'Er is een stuk grof wild aangereden op de Strijbeekseweg.'

'Oh... dood?'

'Nee, gevlucht.'

Schneider grijpt Sepp onder de arm en voor zijn vrouw goed en wel beneden is, slaat hij de deur achter zich dicht.

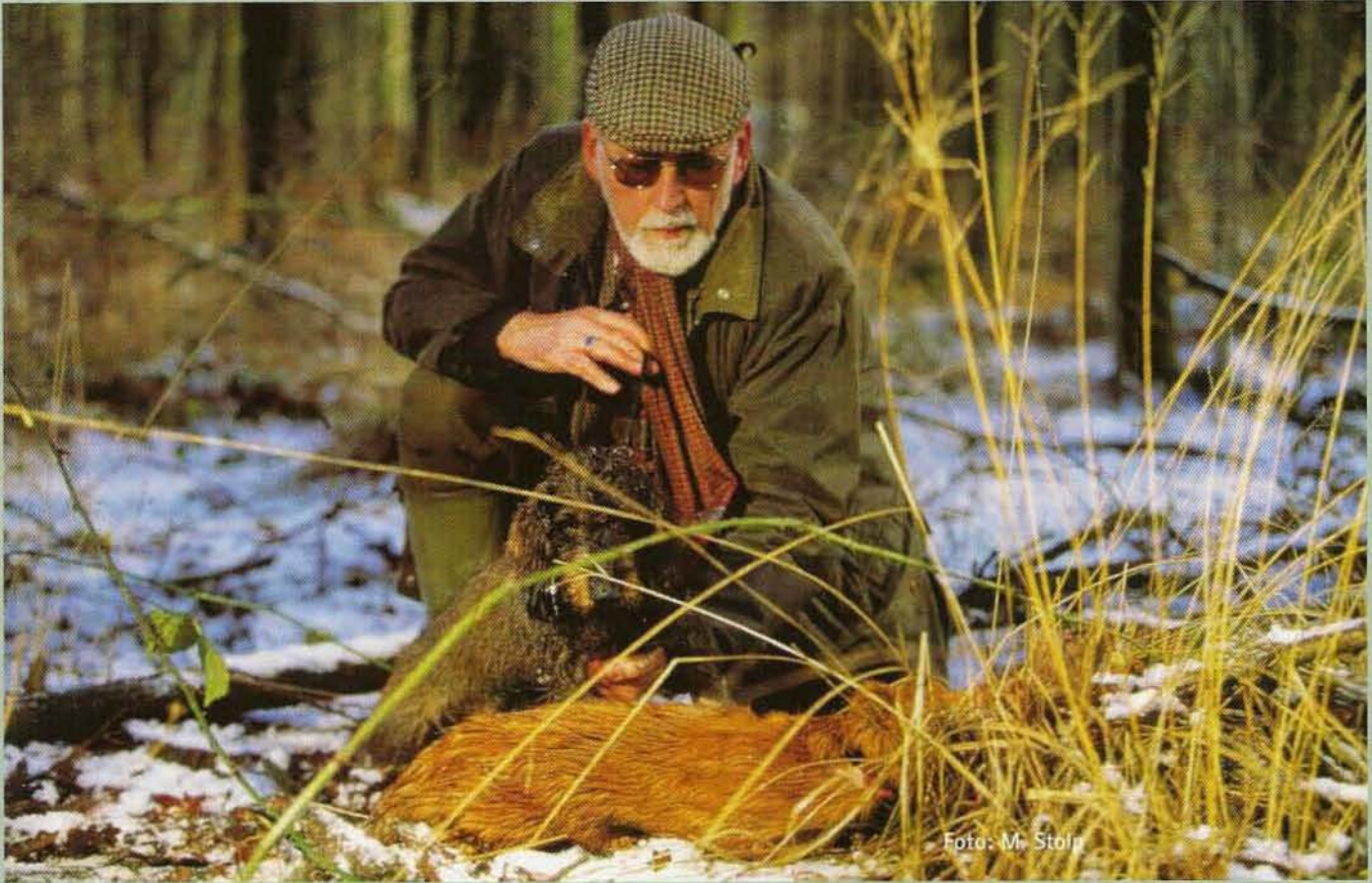

Foto: M. Stolp

Botsplinters

Op de Strijbeekseweg zet Schneider zijn auto in de berm. Een agent vangt hem op en vertelt dat de 'dader' al is weggesleept. Verder weet de agent alleen dat het slachtoffer van achteren geraakt is. Vermoedelijk een ree. Schneider neemt het voor kennisgeving aan. Hij heeft meegemaakt dat men een bulldog voor reewild aanzag.

Hij hurkt neer en monstert de vlekken op het wegdek. Geen longzweet of groene maagdrab, wel bloed, vlees en botsplinters. Diagnose: een of meer fractures, maar de vitale organen zijn waarschijnlijk nog intact. 'Die kan nog een heel eind komen', mompelt Schneider in zichzelf.

Hij haalt Sepp uit de auto en doet hem de

zweetlijn om. Op dat moment arriveert Rolf Overdiep, een collega-jager van dezelfde wild-beheereenheid.

'Heb je al gekeken, Paul?'

'Een kapotte loper, misschien meer. Maar geen spoor van ingewanden.'

'Dan moeten we opschieten voor het donker wordt.'

Ondertussen lopen ze naar de vlekken op het wegdek. Schneider met Sepp en Overdiep met geweer.

Foto: M. Stolp

Ze hebben geluk. De maïsvelden aan weerszijden van de Strijbeekseweg gaan na vierhonderd meter over in bos, maar zover hoeven ze niet te gaan. Sepp snuffelt even aan de plasjes op de weg en krijgt onmiddellijk de wind in de neus. Hij trekt de zweetlijn strak en stofzuigert het jonge maïs in. Nog voor ze halverwege het veld zijn, komt op twintig meter voor hen een reebox uit zijn wondbed omhoog. Op twee voorpoten probeert het dier weg te komen. Schneider houdt in en trekt Sepp naar zich toe. Overdiep legt aan. Een goed geplaatst vangschot verlost de reebox uit zijn lijden.

Foto: M. Stölp

Vijand

Volgens een ruwe schatting van Rijkswaterstaat sneuvelen op wegen en verdrinken in vaarten jaarlijks 6000 reeën, herten en wilde zwijnen. Dat is zo'n tien procent van het grof wild in Nederland. Daarmee is het verkeer, naast de stroperij, de grootste vijand van het wild. Bestuurders kunnen een aanrijding met wild het best aan de politie melden. Het dier zelf meenemen is voor de wet stroperij en dus strafbaar. De politie zorgt ervoor dat de stoffelijke resten worden opgeruimd en geeft een dier dat gewond blijft liggen zo nodig een genadeschot. Een ander verhaal wordt het als een aangereden dier weglucht. Wild 'in de dekking' is voor leken praktisch onvindbaar en alleen nog op te sporen met honden die daarvoor speciaal zijn getraind. 'Een zweethond is in staat om een spoor van 36 uur oud te vinden en te volgen',

vertelt Paul H. Schneider. Met de respectabele leeftijd van zeventig jaar lijkt hij wel wat op een jongere uitgave van prins Bernard. Als we binnenkomen schenkt hij koffie uit een gereedstaande thermoskan. 'Attendeert u mij erop als uw kopje leeg is. Er zwaait wat voor me als mijn vrouw deze kan straks halfvol aantreft.'

Kruisverlamming

De reebok van de Strijbeekseweg staat Schneider nog helder voor de geest. Het dier had een kruisverlamming door een gebroken ruggengraat en kon de achterpoten niet meer bewegen. 'Het was een prachtstuk! Een stamvader die we jarenlang met genoeg gevolgd hebben.' Schneider is lid van de vereniging Het Reewild. Deze Vereniging zet zich in voor het welzijn en de blijvende aanwezigheid van reeën in Nederland. Samen met wild- en terreinbeheerders wordt er binnen wild-

beheereenheden gewerkt aan verbetering van de leefsituatie, zodat het reewild voldoende voedsel, rust en ruimte heeft. Omdat het reewild in Nederland geen natuurlijke vijanden meer heeft, zoals de wolf en hun leefgebieden sterk zijn versnipperd leidt niet ingrijpen tot voedsel- en ruimtegebrek. Mede daarom worden er per jaar circa 11.000 reeën geschoten om de stand gezond te houden. Ondanks dit afschot verongelukken er ook nog circa 5.000 a 6.000 reeën in het verkeer en door verdrinking. Schneider: 'Als u eens wist hoeveel reeën er elk jaar verdrinken. Alleen in de Drentse vaart al enkele tientallen. Niet omdat reeën geen goede zwimmers zijn, het zijn prima zwimmers, maar omdat ze niet tegen de steile oevers opkomen. Daarom brengen wij in- en uitstapjes aan, een soort loopplanken met kippengaas waar de wildhoeven grip op vinden.'

Zweethondenlijst

Om wildaanrijdingen te voorkomen geeft Schneider wildbeheerders voorlichting over preventieve maatregelen. Bijvoorbeeld het inzaaien van voedsel in de buurt van wegen waar veel aanrijdingen plaatsvinden; deze wilddakkers helpen voorkomen dat hongerig wild oversteekt. Of het spuiten van Duftzaun op de vangrail, een geurgordijn van mens- en roofdierluchtjes die het wild afschrikt. En het aanleggen van wildspiegels, -tunnels en -viaducten. Nog veel te vaak gaat het echter mis. Vooral tijdens de grote trek in het vroege voorjaar komen veel jonge dieren onder een auto. De eenjarige kalveren worden dan door hun moeder verstoten en gaan op zoek naar een nieuw domicilie. Schneider toont een serie gruwelijke foto's van verminkte reeën en herten na een aanrijding. Het meeste grof wild overleeft zo'n klap niet, maar de dieren spreken zo mogelijk hun allerlaatste reserves aan om zich weg te slepen. De reebok van de Strijbeekseweg was een van de 730 gevallen die jagers met zweethonden in 1996 hebben weten op te sporen. Schneider: 'Het was het eerste jaar dat we met de zweethondenlijst hebben gewerkt. Op deze lijst staan de telefoonnummers van ruim 80 jagers in heel Nederland met een zweethond. We werken nauw samen met de politie en de wegenwacht. De wegenwacht is nogal eens ter plekke, maar meldt u toch vooral dat de mensen ook zelf

Verklarende woordenlijst

Grof wild:	reeën, edelherten, damherten, wilde zwijnen en moeflons.
Zweetspoor:	spoor van bloed en uitgescheiden stresshormoon.
Zweethond:	hond, getraind in het volgen van een zweetspoor.
Longzweet:	schuimig en lichtgekleurd (zuurstofrijk) bloed.
Zweetlijn:	riem met een lengte van negen meter.
Wildbeheereenheid:	vereniging of stichting waaraan gediplomeerde jagers verbonden zijn.
Loper:	poot.
Wondbed:	plek waar gewond wild gaat liggen.
Vangschot:	dodelijk schot in de nek bij een reeds gewond dier.

Wildbeheer in Nederland

Jagers in Nederland werken samen in zogeheten wildbeheereenheden. Het gewenste reeënbeheer wordt vastgelegd in een reeënbeheerplan, welk ter goedkeuring wordt voorgelegd aan de Provincie. Hierin staan welke maatregelen noodzakelijk zijn om de leefsituatie te verbeteren, om schade aan landbouwgewassen en bossen te voorkomen en op welke wijze het aantal aanrijdingen met reeën verminderd kan worden. Tevens wordt er op basis van het voedselaanbod gekeken hoeveel reeën er in een gebied gezond kunnen leven. Daarnaast worden elk jaar de aanwezige reeën zo goed mogelijk geteld. Op basis van deze gegevens en de schadeaspecten wordt het jaarlijks noodzakelijke afschot bepaald.

De overheid geeft na goedkeuring van het reeënbeheerplan een afschotvergunning aan de betreffende WBE. Een vergunning is noodzakelijk omdat reeën niet vrij bejaagbaar zijn zoals bijvoorbeeld konijnen.

Nederland telt 400 wildbeheereenheden. De totale grofwildstand verspreid over Nederland ziet er als volgt uit:

Reeën ca. 50.000 stuks alle provincies
 Edelherten ca. 2000 stuks Veluwe/Oostvaardersplassengebied
 Damherten ca. 500 stuks Veluwe/Walcheren/Kennemerduinen
 Wilde zwijnen ca. 2500 stuks Veluwe/Meinweggebied (Limburg)
 Moeflons ca. 150 stuks Nationaal Park de Hoge Veluwe

met de wegenwacht kunnen bellen. Zij hebben onze zweethondenlijst op de meldkamers hangen. Het is de enige manier om aangereden dieren een lijdensweg te besparen!

Vetbollen

Schneider aarzelt even als ik hem vraag of aangereden wild nog wel eens wordt opgeplapt. Hij lijkt elk woord op een goudschaaltje te wegen. 'Weet u, het heeft weinig zin om deze dieren op te lappen en weer uit te zetten. Vroeger of later leggen ze toch het loodje. Ze zijn hoe dan ook verzwakt en verliezen de strijd met de andere reeën om levensruimte en voedsel. In de vrije natuur overleven de sterken ten koste van de zwakken. Daarom wordt erbij het afschot bewust geselecteerd op voornamelijk jonge exemplaren (kalveren en 1 jarigen). Omdat er uiteraard niet wordt afgewacht tot voedselgebrek optreedt zijn de meeste geschoten reeën gezond. Dit weerspiegelt dus de gezondheidstoestand van de levende populatie. En wanneer een populatie gezond is hebben de dieren voldoende weerstand tegen parasieten, ziekten en bijvoorbeeld een strenge winter. Het zal duidelijk zijn als je niet beheerd komt het welzijn in gevaar. Wanneer ik hem wijs op de vetbollen en vogelhuisjes in zijn tuin, erkent hij lachend dat dat niet helemaal consequent is. 'Oh ja,

ook ik vind het gewoon leuk om naar die beestjes te kijken.'

Schneider is een bevlogen verteller. Eenmaal aan het woord over wildbeheer, lijkt hij alles om zich heen te vergeten. Hij heeft het over het slechte imago van de jacht en de groeiende wildconsumptie in Nederland. Over het Bambi-syndroom van de stadsmens en de wijdverbreide desinteresse in dierenleed. Wanneer hij met ons meeloopt naar de

deur, staat de thermoskan nog halfvol op tafel.

Op de terugweg betrap ik me erop dat ik, ondanks de bloedstollende verhalen en gruwelijke foto's van die middag, alweer in sneltreinvaart langs een 'overstekend wild'-bord raas. Het wachten is op de nieuwe elektronische borden, die oplichten zodra reeën en herten daadwerkelijk een autoweg naderen.

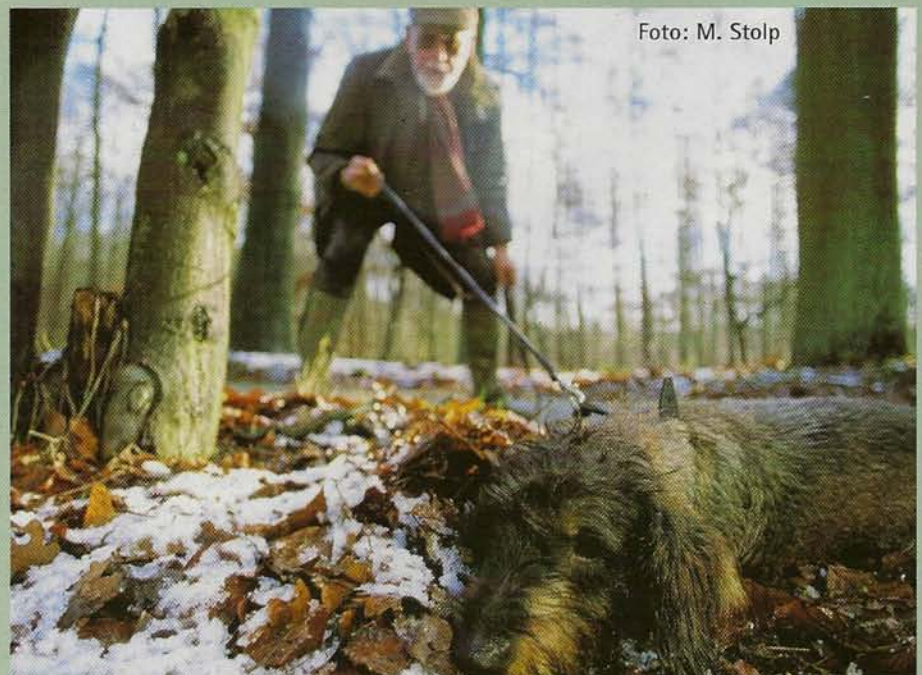

Foto: M. Stolp

Hulpmiddelen bij het gericht afgeven van een kogelschot

Door G. Rutten

Bij het schieten met een kogelbuks is het zaak dat de kogel daar aankomt, waar men bedoeld. Daarvoor is behalve natuurlijk een goed ingeschoten buks, rust, ervaring en veel oefening nodig. Rust slaat, wat dit betreft, niet alleen op de jager, maar ook op de manier waarop het wapen wordt afgevuurd. U heeft daarover kunnen lezen in de serie "Alle kogels vliegen.." van Jan Smit.

Hulpmiddelen

Dit verhaal gaat niet over het schot vanaf de hoogzit, waar men meestal goed kan opleggen en in alle rust een schot afgeven. Het is bedoeld voor de jager op de bers, die indien mogelijk gaarne gebruik maakt van een hulp-

middel voor extra steun en zekerheid om aldus zijn schot met de hoogst mogelijke precisie te kunnen afvuren. Natuurlijk moet hierbij ook worden opgemerkt dat men zijn beperkingen dient te kennen en nooit verder moet proberen te springen " dan zijn pols-

stok lang is", of anders gezegd: wat de één kan bereiken op 150-200 meter, kan de ander nog niet. Uiteraard speelt daarbij de geoefendheid een belangrijke rol.

Nu moet U niet schrikken van een afstand van 200 meter, want dat is in het buitenland (denk aan de gemsjacht, bokkenjacht in Polen of roodwild in Schotland) bepaald geen uitzondering.

Maar de gemiddelde jager met een zekere ervaring en de noodzakelijke rust kan met eenvoudige hulpmiddelen toch een "rechte" kogel afvuren op 100 meter en anders moet-ie het schot er maar inlaten!

Iets om aan te strijken

In tijden van nood kan men wel eens gebruik maken van de schouder van een metgezel, maar die is niet altijd bereid of aanwezig en bovendien allesbehalve stabiel (denk wel aan gehoorscherming in zo'n geval).

Persoonlijk heb ik wel eens gebruik gemaakt van zo'n levende steun maar geef mij maar een boom!

De solitaire jager zoekt dus iets om op te leggen of aan te strijken: een rotsblok, een heuveltje, hek of een boom. Bij het opleggen of aanstrijken moet men altijd zorgen dat er iets onder de buks of tussen buks en aanstrijkpunt zit, hetzij hand, kledingstuk of rugzak en altijd de steun aanbrengen vlak voor de trekkerbeugel. Hoe verder naar voren, des te meer kans op opschot.

De loop moet vrij kunnen trillen in alle richtingen, anders krijgt men een trefferafwijking tegenover de zijde met beperking. In een goede buks zit de loop dan ook niet vast aan de voorschacht, maar is eigenlijk alleen gefixeerd ter plaatse van de kamer. Zoiets heet een "floating barrel". Om het moeilijk te maken dient te worden opgemerkt dat er scherpshutters zijn die de loop juist zonder enige speling in de schacht bevestigd willen hebben bv. ingebed in uithardende kunststof. Voor ons jagers is dat niet van belang. Wij willen alleen een betrouwbaar geweer dat de kogel daar laat aankomen waar wij het willen en dat onder alle omstandigheden.

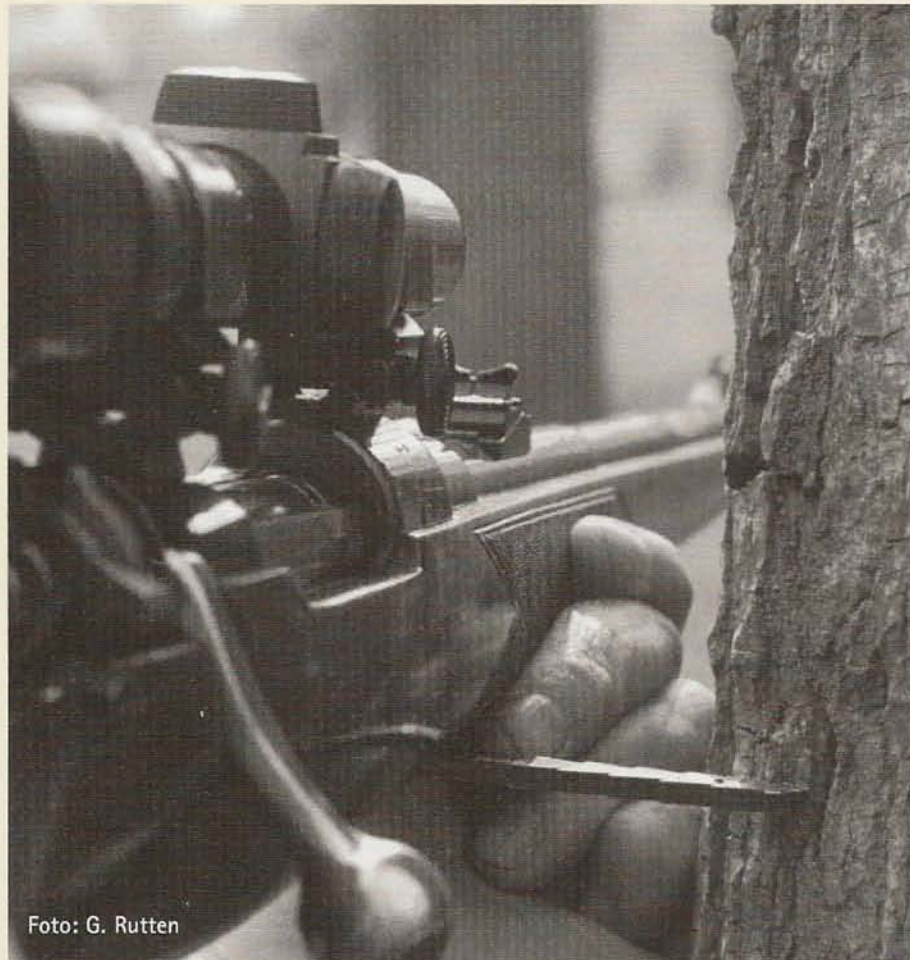

Foto: G. Rutten

En zo zijn er in de loop der tijden een hele reeks hulpmiddelen voor en door vindingrijke jagers bedacht, zoals de Duitse "Stecherhilfe", een apparaat van getand staal dat zowel naar links als naar rechts kan uitzwaaien en gebruikt wordt om een stevige steun tegen een boom te verkrijgen. Het ding wordt gewoon tegen de onderkant van de voorschacht geschroefd of, als men het heel mooi wil doen, ingelaten. Het helpt prima en geeft geen afwijkingen met het schot. In catalogi worden ook inklapbare steunen aangeboden die men aan de schacht of loop bevestigt. Ze doen mij teveel denken aan een militaire Brengun of zoiets en zo wil je toch niet door het veld lopen. Bovendien heeft het alleen effect bij liggend schieten en dat is in ons vlakke Nederland zelden mogelijk op een verantwoorde manier.

In zo'n geval kan men zich nog het beste helpen door de buks af te steunen op de rechtopstaande kijker.

In een werkelijk vlak veld waar men veilig een schot kan afgeven (let op het achterliggende terrein) geef ik, met Jan Smit, altijd de voorkeur aan zittend schieten met de riem om de linkerarm strak getrokken. In een wat meer geaccidenteerd terrein zal het allicht lukken een goede steun te vinden of de buks op te leggen. Neem de tijd om de ademhaling rustig te laten worden, houdt de adem in en kom bewegend in het doel.

Bersstokken

We komen dan aan de vele variëteiten van de "bersstok", de aloude bergstok, een geliefd hulpmiddel op de bers in het bergland.

De klassieke bersstok wordt gesneden van de hazelaar, taai en betrouwbaar langs de smalle bergpaadjes en op steile hellingen en bij uitstek geschikt om steun te geven aan kijker of buks. Soms fraai versierd met een vork van hout of een afworpstang om de buks in te leggen. Vergeet nooit een vinger of de hand eronder te leggen en gebruik de steun vlak voor de trekkerbeugel.

De echte bergstok vertoont regelmatige verdikkingen, die veroorzaakt worden door de loot een of twee jaar voor het oogsten alternerend met een mes of fijne zaag in te snijden tot op het cambium. De nog groeiende tak vormt op die plaatsen littekenweefsel of zo men wilt callus. Die karakteristieke verdikkingen geven een apart aanzien aan zo'n taaie stok en dienen om meer houvast te geven aan koude of natte handen tijdens een moeilijk moment.

Die bersstok nu, daar hebben vele inventieve

geesten zich op uitgeleefd:

- * uittrekbare wandelstokken van aluminium en een gepolsterd handvat,
- * éénpoot fotostatieven met verwisselbare kop,
- * zitstokken met een verlenging aan één der poten,
- * deelbare houten stokken enz.

In het laatste nummer van de "Jäger, worden liefst 10 verschillende soorten en merken bersstokken besproken en getest.

Men kan ook een lange rechte bezemstok door een handige schrijnwerker overlangs laten doorzagen. De twee halve stokken worden op zo'n twintig cm van het einde verbonden met een boutje of stevig elastiek. Op die manier krijg je een mobiele vork die naar believen op de juiste hoogte kan worden ingesteld en een schitterende zijwaartse stabiliteit geeft. Via enige leren riempjes en een drukknop worden de twee helften stevig tegen elkaar gehouden en heeft men een stabiele stok.

In Polen gebruikt men gaarne twee dunne rechte loten van de hazelaar die aan één der zijden gefixeerd worden met een elastiek.

Een zelfgemaakte stok

Het mooiste is echter een zelfgemaakte stok. Zo'n stok snijdt men van de hazelnoot. In de wintermaanden zoekt men zich een rechte of slechts éénzijdig gebogen loot uit van 2 meter lengte en 2 1/2 - 3 cm doorsnede.

Zoals boven reeds genoemd kan men de stok insnijden en nog een jaar met rust laten om zodoende regelmatige verdikkingen te laten ontstaan. Na een jaar wordt de stok met een fijne zaag afgezaagd, waarna zich de meningen scheiden.

Een groep is van mening dat de stok eerst van de bast moet worden ontdaan alvorens de stok te drogen, de andere groep, waaronder schrijver dezes, laat de bast erom. Na het afsnijden van de zijtakjes, legt of hangt men de verse stok in een donkere kelder met een niet te hoge gelijkmatige temperatuur. Na 14 dagen wordt het hout zacht en kan men de stok naar believen in alle richtingen buigen en dan ook kaarsrecht krijgen. Naar mijn ervaring gaat dit alleen goed als de stok niet is geschild. Dit bijbuigen moet men enige malen herhalen tot de rechtheid U bevalt. Dan moet de stok enige maanden drogen en wordt dan sterk en taai. Na het drogen wordt de bast voorzichtig afgeschuurd met fijn schuurpapier en enige malen voorzien van blanke, niet-glanzende, lak. Aan één zijde lijmt men een gummikapje en aan de andere kant een ijzeren wandelstokpunt. Men kan daar natuurlijk ook een gaffel op bevestigen. In zekere Schotse jacht/souvenir winkels verkoop men allerlei variëteiten gemaakt van afworpstangen. De uiteindelijke lengte van de stok moet ongeveer gelijk zijn aan de lengte van de gebruiker.

Wel of niet meenemen?

Het nadeel van al deze bersstokken is, althans voor mij, dat men geneigd is het ding maar thuis te laten omdat het ook kan hinderen. Je bent als jager toch al zo beladen met rugzak, weitas, buks, kijker, stoeltje en ga zo maar door, dat de meeste van ons niet zitten te wachten op een lange, onhandige en overal tegen aan stotende stok. Houdt daarom rekening met de situatie waarin zich de jacht, de bers afspeelt. Is er veel open terrein met weinig bomen om aan te strijken, verhindert de begroeiing een zittend of liggend schot, neem dan de stok zeker mee. In een bosrijke omgeving is het wat minder nodig alhoewel een stok sneller gereed staat dan de tijd die het kost om een geschikte boom te bereiken.

En als al die hulpmiddelen tekort schieten, dan blijft het schot er maar in, want het is tenslotte jacht: inventiviteit van de jager tegen instincten van de prooi.

De Pruikenbok

Door Dr J.L. van Haften

Zoals u weet wordt het opzetten en het afwerpen van het gewei geregeld door het mannelijk geslachtshormoon: testosteron. Wanneer de productie van dit hormoon gestoord wordt door bijvoorbeeld ziekte, beschadiging van de testikels of door castratie dan ontstaan er afwijkingen in de vorming van het gewei. Dit kan zich uiten in voortijdig afwerpen, maar ook in de vorming van een pruikgewei. Wanneer de testosteron-productie gestoord wordt wanneer de bok

Foto: J. van Wijk

bezig is een nieuw geweitje op te zetten, dus wanneer de bok een bastgeweitje heeft, dan valt met het hormoon ook de remfactor weg die de geweiopzet binnen bepaalde grenzen houdt en komt het tot de vorming van een woekering, een zogenaamde pruike, die altijd in de bast blijft en nooit wordt afgeworpen. De vorm en grootte van de pruike hangt af van verschillende factoren. Zoals het stadium waarin het bastgeweitje verkeert en de vorm van het gewei dat de bok onder normale omstandigheden zou hebben geschoven. Zo zie je bij bokken met een bijna volgroeid bastgewei op het moment van het wegvallen van het hormoon een woekering rond het reeds gevormde geweitje, waarbij dan vaak de einden nog buiten de woekering uitsteken. De snelheid waarin de pruike groeit is heel verschillend. Bij oudere bokken groeit de pruike langzamer dan bij jongeren. De sterkste groei vindt meestal plaats tussen februari en april. Blijft de pruike steeds doorgroeien dan kan dit in een jaar of drie leiden tot de dood van de bok. Wij zien dan meestal etterige

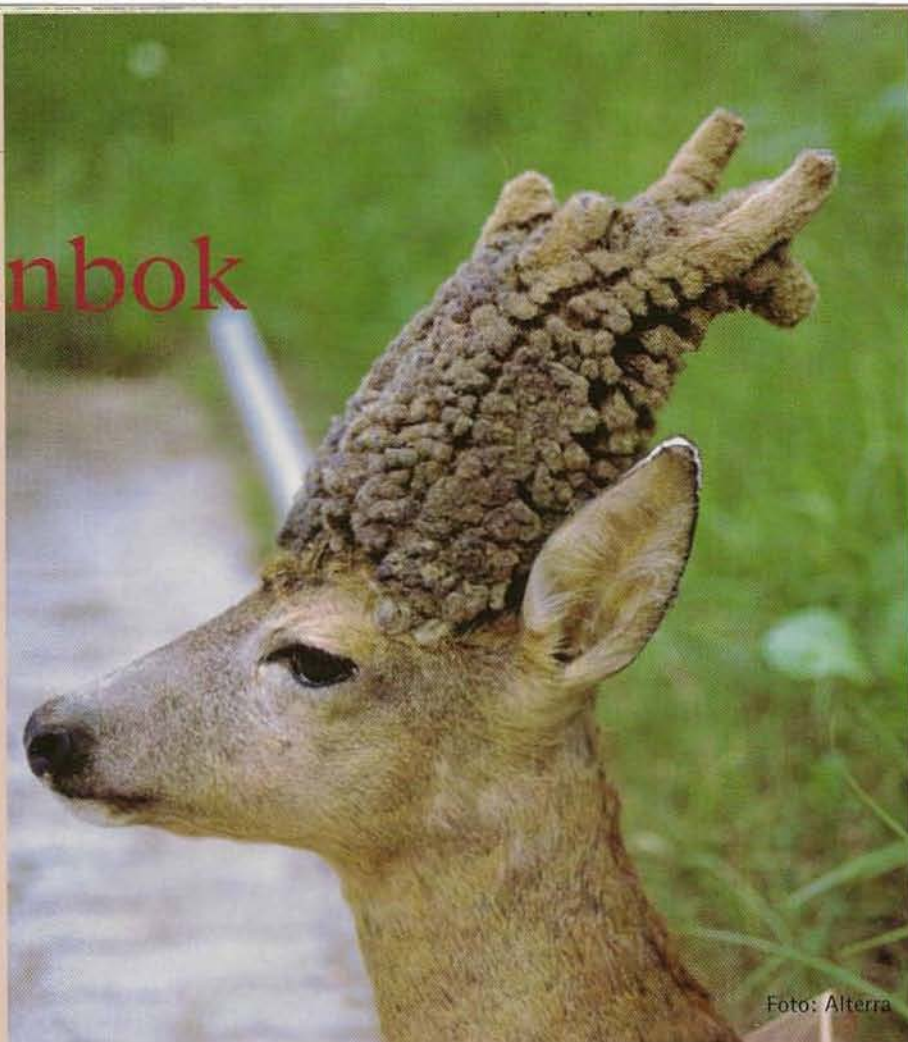

Foto: Alterra

ontstekingen, waar nogal eens maden in te vinden zijn, of afgestorven delen van het pruikenweefsel en de voorhoofdshuid.

Geiten met geweien

Iets anders, maar toch interessant genoeg om hier te vermelden, is het reegetingeweitje. Door verandering van de hoeveelheid en de werkzaamheid van de geproduceerde geslachtshormonen kunnen, vooral bij oudere geiten, aanduidingen van rozenstokken of werkelijke rozenstokken ontstaan. In sommi-

ge gevallen kunnen ook stangetjes worden gevormd, die meestal niet fraai van vorm, asymmetrisch en in de bast zijn. Het komt voor dat een geit met 'geweitje' toch drachtig is, meestal is dan nog één van beide eierstokken intact. Een heel enkele keer treffen wij zelfs een pruikgeweitje aan bij zo hormonaal gestoorde geit! Wij kunnen dus zowel bij de reebok als bij de reeget een pruikgeweitje waarnemen, maar het blijven gelukkig wel uitzonderingen.

Foto: Alterra

Alle kogels vliegen...

Deel 12 -a

Door J.M. Smit

In dit en het volgende artikel zal iets verteld worden over de kogelconstructie en de nauwkeurigheid, waarmee de kogels kunnen groeperen, de accuratesse. In dit artikel beperken we ons tot de constructie in het algemeen.

Kogelconstructie

Voor jagers zijn eigenlijk twee soorten kogels van belang. A. De 'normale' conventionele kogels, waarbij de loden kern omgeven wordt door een koperlegering, die de punt vrij laat. B. De kogels met een speciale constructie, waarbij het oogmerk is, dat het projectiel na het treffen in grotere mate dan bij de conventionele kogels het geval is, zijn oorspronkelijk gewicht behoudt. Ook hier blijft de punt, meestal lood, maar ook wel polymeer of ander materiaal, door de mantel onbedekt. Deze categorie voldoet beter op wild dan de conventionele kogels, vooral vanwege de uitstekende energieafgifte en het veelvuldig voorkomende uitschot.

In deze groep van de 'versterkte kogels' bestaan zoveel verschillende types, dat hierover alleen al een boekwerk te vullen zou zijn. Dat is ook gebeurd: Norbert Klups, 'Das Buch der Geschosse', ISBN 3-927848-23-9. In het Duits, maar gemakkelijk leesbaar, een aanrader!

Vormgeving van de kogels

Heel in het algemeen hebben onze jachtkogels een langwerpig uiterlijk. De lengte hangt binnen een bepaald kaliber af van het gewicht, dus hoe meer gewicht, hoe langer de kogel wordt. De meest gangbare punt is de min of meer spitse vorm. Daarnaast kennen we de 'round nose', de naam zegt het al, de punt heeft een bolvormig oppervlak. Dan zijn er nog de specifieke vormen, zoals de 'hollow point' (hol) en punten, die een speciale bewerking hebben ondergaan, zoals de Barnes X, die een kanaaltje heeft vanaf de punt tot op eenderde van de lengte van de kogel.

Het belang van de round nose voor algemeen jachtgebruik lijkt langzamerhand achterhaald. De werking is over het algemeen een stuk minder dan de 'hightech' kogels. Ook de ballistische coëfficiënt bij een dergelijke kogel is behoorlijk laag. Dat is ongunstig in verband met het trotseren van de wind en de regen. Deze kogelvorm is net zo gevoelig

voor hindernissen in de baan, zoals grassprietten en dunne takjes als de andere kogels. Een gebruiksdoel zou de jacht in het bos kunnen zijn, waar meestal op korte afstand wordt geschoten. Het voordeel is dan, dat de kogel na het treffen, door zijn vorm snel expandeert. Dit komt vooral tot uiting indien de kogels een gematigde aanvangssnelheid hebben (< 800 m/sec) waardoor ze op korte afstand gebruikt moeten worden (kaliber 30-30 Win, bijvoorbeeld). Voor de round nose zijn momenteel uitstekende alternatieven te vinden, waarbij de ballistische coëfficiënt een stuk beter is.

De achterzijde van de meeste kogels is vlak ('flat base'). Loopt de achterkant iets naar elkaar toe, dan noemen we dat een 'boat tail'. Door de boattail-vormgeving krijgen de kogels een hogere ballistische coëfficiënt. Voor jagers, die verder willen schieten dan tot 200 meter is de boattail van belang, want de voordelen van deze vorm worden pas merkbaar na deze afstand.

Foto: J. Hendriks

Foto: J. Hendriks

Alleen de echte punt en de buitenkant van een deel van de mantel hebben een herkenbare vorm, de rest zit in de huls of binnen in de kogel. Meestal staan de specificaties op de verpakking, bijvoorbeeld of de kogel een 'boattail' vorm heeft of dat er een versterkte constructie is toegepast (H-mantel). Als je zelf niet laadt en het kogeltype staat niet op het doosje, kun je zekerheid over de achterkant krijgen door de kogel uit de huls te wringen. Dat kan met een waterpomptang en een bankschroef, waarbij je huls en kogel beschadigt, maar voor één patroon doet dat er niet zoveel toe. Een herlader heeft een instrument, waarmee je de kogels onbeschadigd uit de huls kunt tikken. Wil je dan het binnenwerk van de kogel bekijken, dan zit er niets anders op dan het ding, wel in een bankschroef, in de lengte door te zagen. Je hebt dan, als je het een beetje netjes afwerkt, meteen een demonstratiemodel.

Conventionele deelmantelkogels

Deze kogels hebben een vrij dunne kopermantel, die de gehele loodkern omgeeft, behalve de punt. Bij het treffen van meestal kleinere dieren op 'gangbare' afstanden zullen ze snel expanderen (uiteenzetten) en/of uit elkaar 'spatten'. In de Engelse literatuur spreekt men van 'desintegreren', 'exploderen' (maar dat klinkt zo agressief) of 'versplinteren' van de kogel. In Nederland spreekt men meestal van 'deformeren', maar dat begrip dekt de lading niet helemaal. Bij deformeren denk je aan vervormen, aan 'paddestoelvorming', maar dat is juist in een aantal gevallen niet juist, omdat er bijna altijd stukjes kogel afspringen. Mantel en kern kunnen tijdens dat proces loslaten van elkaar. Vaak blijft niet meer dan een klein deel (20 - 40%) van het oorspronkelijke kogelgewicht als één geheel bestaan. Het is theoretisch mogelijk, dat de kogel na het treffen van een rib niet verder het lichaam binnendringt en alleen een grote wond veroorzaakt, die oppervlakkig blijft. Dat doet dan denken aan een 'uitschot'wond, maar in feite is het dus het inschot, waarbij je tevergeefs zult zoeken naar het uitschot (of als je denkt dat dit het uitschot was, zoek je naar het inschot - herinner je hoe het wild stond). Over het algemeen zijn deze kogels geschikt voor wild tot ± 75 kg. Een kogel kan ook al desintegreren bij het raken van takjes, gras en dergelijke. Een dergelijke kogel kan wel eens tegenstrijdige vragen opwerpen. Een Drentse reeënjager had de voor hem vreemde ervaring, dat de kogels uit zijn .243 Win., 80 grains (5

gram), op korte afstand (40 - 60 meter) geen uitschot vertoonden, maar op grotere afstand, met dezelfde patroon, wél. Hoe kan dat nou? Dat is niet zo moeilijk te verklaren. De gangbare 80 grain softpointkogel kan een aanvangssnelheid hebben van 1020 m/sec (meer dan één km per seconde!) en kan daarvoor (maar dat gebeurt niet altijd) na het op korte afstand treffen volledig exploderen, meer of minder ver in het lichaam van het ree en dat vooral als de kogel een rib raakt. Heeft de kogel na bijvoorbeeld 150 meter een snelheid van 'nog maar' 890 m/sec, dan is de desintegratie minder sterk en gaat een groter deel van de kogel door het dierlichaam waardoor je uitschot kunt krijgen. Het is theoretisch dus mogelijk, dat op korte afstand de kogel, vanwege de hoge snelheid, slecht presteert en geen uitschot geeft en het op grotere afstand beter doet, wél met uitschot. Mijns inziens is het daarom beter, om voor reeën de 100 grain (6,5 gram) kogel te gebruiken (.243 Win.) indien men de gewone deelmantelkogel verkiest. Deze heeft over het algemeen een aanvangssnelheid van ongeveer 900 m/sec en zal derhalve betere resultaten opleveren, omdat hij niet zo snel uit elkaar valt. In ieder geval zullen we vaker een uitschot zien en minder beschadiging van het vlees. Bovendien heeft deze kogel een hogere ballistische coëfficiënt, zodat ook op grotere afstanden de baan minder te lijden heeft van weersinvloeden. De energie is meer dan voldoende op ree. Nog beter is om een kogel als de Barnes X te kiezen, in dit kaliber dan circa 70 grain, 4,5 gram.

Gecontroleerde expansie

Kogels, die zo geconstrueerd zijn, dat een groter deel van het projectiel na het treffen intact blijft, noemen we kogels met een 'gecontroleerde expansie'. Het binnenwerk is verstevigd en ze worden daarom ook wel aangeduid als 'H-mantel' en dergelijke. De bedoeling is, dat het voorste deel van de kogel ongeveer dezelfde werking heeft als de conventionele kogel. Het achterste deel vervolgt zijn weg door het lichaam en veroorzaakt zo een lang wondkanaal, dat snel de dood tot gevolg zal hebben. Vaak komt het ook nog tot uitschot. Een gerenommeerd (referentie)patent is de 'Nosler partition', een kogelvorm, die uit twee compartimenten bestaat.

Nosler

De deelmantel heeft dus een H-constructie, de loodkern heeft een voorste en een ach-

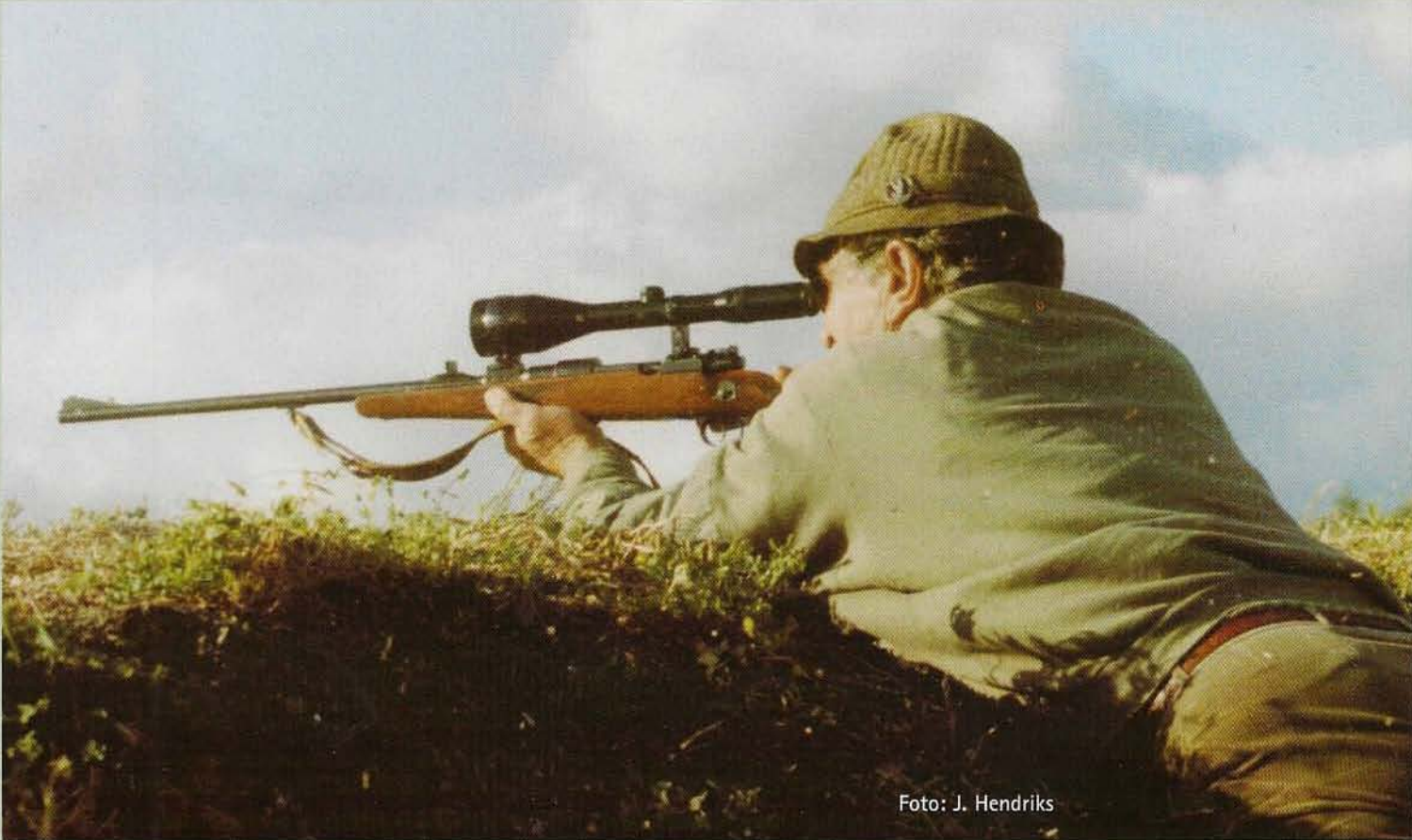

Foto: J. Hendriks

terste deel. De voorste loodkern wordt (behalve de punt) omgeven door een dunne koperen mantel. Hierdoor ontstaat een snelle en directe expansie, met de daarbij vaak voorkomende splinterwerking van dit deel. De achterste loodkern wordt aan de voor- en zijkanten door een dikkere kopermantel bedekt en behoudt min of meer zijn vorm na het treffen van het dier. Ongeveer 60 tot 80% van de kogel blijft meestal één (vervormd) geheel. Er zijn vele kogeltypes, die direct of indirect van de Nosler zijn afgeleid. Bijna ieder fabrikaat heeft zijn specifieke constructies, die hetzelfde doel nastreven. Nosler is indertijd ook begonnen met de 'ballistic tip'-kogels. Dit zijn projectielen, waarvan het uiteinde bestaat uit een harde

plasticsoort (polymeer), die een zeer spitse vorm toelaat. Dat komt de ballistische coëfficiënt ten goede. De eigenschappen zijn te vergelijken met die van de hieronder aangegeven Barnes X, maar ze zijn vooral bestemd voor licht tot middelzwaar grofwild (tot 250 kg). Andere fabrikanten brengen nu ook deze constructie op de markt.

De Barnes X

De firma Barnes, Utah, fabriceert al jaren kogels voor vele kalibers. In de tachtiger jaren van de vorige eeuw kwam de ondernemer op het slimme idee om volledig koperen kogels te ontwerpen, nadat hij teleurstellende resultaten had opgedaan met deelmantelkogels. Omdat de koperlegering een lager

soortelijk gewicht heeft dan lood, zal de kogel, om een zelfde gewicht te bereiken als de deelmantelkogel, langer moeten zijn. Dat komt over het algemeen de ballistische coëfficiënt ten goede (over de ballistische coëfficiënt is al eerder iets geschreven).

De kogels hebben een bolling ('ogive') van de punt, die heel spits verloopt en in deze punt is een dun gevormd kanaaltje gemaakt, dat tot op ongeveer een derde van de lengte van de kogel doorloopt. Het is dus in feite een 'hollow point'. Vanwege de constructie zonder loodkern kunnen we dus eigenlijk niet meer van een 'deelmantel'kogel spreken, hoewel het kanaaltje het begrip 'volmantel' eveneens uitsluit. De effecten van deze kogel zijn beter, dan in de tijd, dat onze oude Jachtwet samengesteld werd, waarin criteria van energie, gekoppeld aan deelmantelpatronen, werden vastgelegd. Bovendien wordt het milieu met deze kogel niet met lood belast en dat is ook een gevoelig argument tegenwoordig. (Ik verwacht, dat binnenkort ook kogels van metaalsamenstellingen gemaakt worden als nu sommige hagelsoorten, bijvoorbeeld van wolfram/tin, dit om lood te vermijden.)

Na het treffen wordt het voorste deel door hydraulische kracht van de weefselvloeistof opgevoelen in vier flappen (vandaar de

Nosler Partition

1. Naar de punt toe loopt de kopermantel dun uit, zodat het openvouwen daar gemakkelijk gaat, naar achter wordt meer weerstand ondervonden.
2. De voorste loodkern.
3. Stevige koperverbinding tussen de voorste en achterste loodkern, in H-vorm.
4. Dikke omvatting van de achterste loodkern, waardoor dit deel redelijk onvervormbaar blijft.
5. Zo kun je de kogel in het dierlichaam (of na uitschot) terugvinden.

Foto: J. Hendriks

naam 'X') en veroorzaakt zo een wondkanaal, dat meer dan twee keer zo groot in doorsnede is als de kogeldiameter. Desintegratie vindt bijna niet meer plaats en het volledige kogelgewicht (gewoonlijk 90 - 100%) blijft zijn werking uitoefenen, ook na het treffen van beenderen. Met deze kogel kun je dus spreken van 'deformeren' en het effect betekent een langer en destructiever wondkanaal met meer shockwerking dan wat met de deelmantel mogelijk is. Zo heeft een Barnes X 140 grain (9 gram) hetzelfde effect als een 160 tot 175 grain (10 - 11,5 gram) kogel met geheel of gedeeltelijke desintegratie. Een lichtere kogel heeft voordelen met betrekking tot de kogelbaan (vlakker, door hogere snelheid) en de terugslag. De werking van de 'X' blijft gegarandeerd tot een snelheid van \pm 1600 fps (485 m/sec), en die wordt bereikt, afhankelijk van de VO en de ballistische coëfficiënt, op ongeveer 500 meter. Ook dichterbij (bij nog hoge snelheid) ontstaan er geen problemen bij het uitvouwen. De energieafgifte is zodanig, dat het effect formidabel is. Ook zullen we zien, dat veel vaker een uitschot plaatsvindt, zodat bijna altijd een duidelijk zweetspoor gevormd kan worden. Dat kan van belang zijn, indien de kogel niet helemaal goed geplaatst is. Een uitschot is ook van voordeel in verband met een snellere afkoeling van het dier. Men zegt over het algemeen, dat 'uitschot' betekent, dat niet de volledige energie van een kogel in het dier zelf is afgegeven en dat de kogel dus niet geheel zou voldoen. Dit is een achterhaald axioma uit de vorige eeuw. Vooral de uitwerking van een kogel bepaalt de schotresultaten. Het wondkanaal met de daarbij beho-

rende shockwerking veroorzaakt de dood van het dier en bij uitschot weet je zeker, dat de vitale delen bij een goed geplaatst schot alle doorboord worden. Met een conventionele deelmantelkogel, vooral met zeer hoge snelheid, moet je dat maar afwachten, omdat halverwege het dier zodanige versplintering kan zijn opgetreden, dat geen maximaal effect verwacht mag worden. De Barnes X voldoet ook op reeën uitstekend. Na blad-schoten loopt het ree minder ver door dan soms bij gebruik van andere kogels. In het dierlichaam kun je deze uitwerking ook zien, want rondom de inslag van een dergelijke kogel ontstaat een aanmerkelijk grotere bloeditstorting, uitlopend in een grotere 'rode vlek' in het vlees, dan bij het gebruik van deelmantelkogels. Maar het uitschot blijft altijd veel kleiner dan bij de deelmantelkogels. Dit heeft dus ook tot gevolg, dat er minder vlees verloren gaat. Ga ervan uit, dat je met deze kogels 10 - 20% minder gewicht nodig hebt om hetzelfde resultaat te bereiken als met de deelmantelkogels.

Enkele kogels worden voor de meest gangbare kalibers voorzien van een (blauwe) 'coating', om zo de wrijving en de koperafzetting in de loop voor een belangrijk deel te voorkomen, terwijl de snelheid door een aanpassing van de lading, groter wordt. Het zijn echte 'hightech' projectielen; de verbeteringen staan nog steeds niet stil. Sako levert op het ogenblik patronen met de Barnes X punten.

Andere moderne kogels zijn zeker een nadere beschouwing waard, maar in principe zijn ze

allemaal bedoeld om een werking te verkrijgen, die ligt tussen de gewone soft point deelmantel en de vol-koperen Barnes X. De mantel kan met enkele groeven en ringen verstevigd zijn (Core Lokt, Inter Lock, de Duitse TIG en TUG), maar ook een ingewikkelde (en dus dure) constructie als die van de in 1993 ontworpen 'Fail Safe' van Winchester is mogelijk. In deze laatste kogel zijn vier (!) verschillende metalen verwerkt, terwijl de werking te vergelijken is met de Barnes X. Een heel dure kogel. Daarom beter dan de Barnes X? Ik denk het niet.

Zoals in het begin een pleidooi is gehouden voor een composietkolf op een buks, zo zou ik hier een duidelijke voorkeur uit willen spreken voor de kogels, zoals die vanaf het laatste decennium van de vorige eeuw zijn ontwikkeld. Deze projectielen zijn eigenlijk voor de jacht op wild vanaf de grootte van ree te prefereren boven de zo gangbare deelmantelkogels. Met deze moderne technologie wordt praktisch altijd uitschot bereikt en de energieafgifte is optimaal. De zo veel gehoorde discussie, met welk type 'ouderwetse' kogel je de beste resultaten zou kunnen bereiken, kan voor een groot deel tot het verleden behoren. Natuurlijk is er een samenhang tussen diergewicht en het gewicht van de kogel, maar voor deze nieuwste kogels geldt eerder het voordeel van een vlakke kogelbaan. Meer dan de theoretisch beschikbare energie, die de kogel meekrijgt en af zou kunnen geven en waar vele jagers een te belangrijk punt van maken. Een lichte kogel heeft ook voordelen met betrekking tot de terugslag.

Hoewel vele types kogels in merkpatronen verwerkt worden, is hier toch duidelijk de herlader in het voordeel, omdat hij precies de beste keuze voor zijn geweer en gebruiksdoel kan bepalen en de patronen naar eigen wens kan samenstellen.

Om de moderne kogeltypes te leren kennen, kunnen brochures van de diverse firma's aangevraagd worden. Via het internet gaat dat heel snel, soms kun je de beschikbare informatie direct overnemen. Dan natuurlijk het boek van Klups.

In artikel 12-b: Hoe zit het met de accurate van de verschillende constructies?

Opmerkingen?

fax: 0562 44 39 59

e-mail: jan1.smit@wxs.nl

Voor u gelezen

Door J.M. Smit

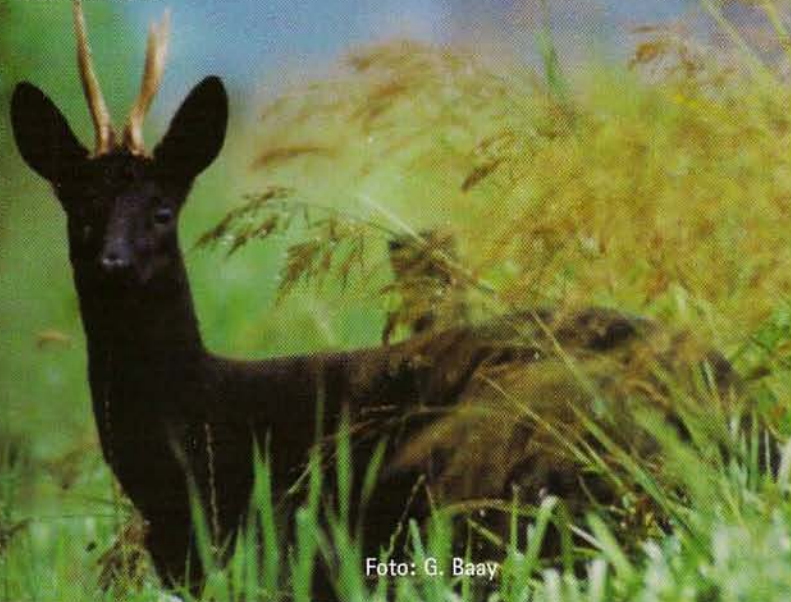

Foto: G. Baay

Deer 4/99

Een geit, die in december 1998 in Wiltshire werd geschoten, was ongeveer 6 jaar oud en gedroeg zich normaal. Zo te zien in goede conditie, alert, niks mis mee. Het woog, zonder geweide, maar met kop en poten, 14 kg (*dat vinden wij wat aan de lichte kant - jms*). Boven de longen had het aan de rechterkant tegen de onderkant van de wervelkolom een gezwel van (volgens de foto's) ongeveer 12 – 15 cm. Na verwijdering bleef er een pussige massa tegen de wervels over. De zwelling zelf was in z'n geheel te verwijderen. Onderzoek bracht geen duidelijke oorzaak aan het licht. Men dacht aan een bacteriële infectie, maar ook aan vogeltuberculose. Geen vergroeiing met onderliggende delen, geen uitzaaiingen. Zekerheidshalve is het beter om niet te consumeren, al wordt de kans op besmetting bijna uitgesloten geacht.

Wild und Hund 20/99

Rien Poortvliet wordt nog eens in het zonnetje gezet met wat anekdotes over een reis naar Zweden, waar hij op uitnodiging een kapitale bok mocht schieten. Rien kon het inderdaad mooi vertellen en hij was beslist niet 'trigger-happy'. Op een goed moment, kort na aankomst van Poortvliet, liet de afschotbok zich mooi dwars zien. Maar helaas voor de opzichter, Rien schoot niet! Hij wilde eerst uitgebreid waarnemen, hoe de bok zich gedroeg en hoe het dier er precies uitzag. Vooral om hem later goed te kunnen afbeelden. En dat is het

knappe van Rien, hij had geen foto nodig om toch exact het karakter van een dier weer te kunnen geven. Een weekje later was de kans daar en Rien schoot zijn 'levensbok' in 1990, vijf jaar voor zijn dood. Het gewei woog 700 gram, aardig kapitaal dus!

(Mijn vrouw en ik bezochten Rien eens in het begin van de jaren '70 en omdat zijn vrouw en de mijne toevallig hetzelfde blauwe bloesje met gele hartjes aan hadden, was het ijs snel gebroken. We mochten vrij in zijn atelier rondneuzen en in een hoek lag een stapel papier met de originele tekeningen van zijn eerste boek. Of wij die stapel niet wilden kopen, een paar tientjes per stuk...! Nee dus, wij hadden ook niet zoveel te besteden en we gingen blij naar huis met het origineel van dat vegende jaarlingetje tegen een eikenstammetje, als onderdeel van de jaarcyclus. Ook mochten we een schilderij meenemen, een vos in de sneeuw in een hol bos, maar dat lag helemaal buiten onze begroting. Later belde hij, of we het misschien toch nog wilden hebben, want hij had wat geld nodig...jms)

Melding van een abnormaal gewei: door een verkeersongeval kreeg een bok ernstig letsel aan zijn voorlopers, dat echter weer heelde. Toch zou dat de oorzaak zijn voor de vorming van een fors pruikgewei, dat vier weken na afkoken nog 750 gram woog! De arme drie- tot vierjarige bok had geen ballen meer en woog ontweid 16 kilo, niet zo heel zwaar dus. In WuH 22/99 een zelfde fenomeen, de

kop woog 3,9 kg, het gewicht van het pruikgewei werd niet vermeld. Het ree was 3 – 4 jaar en ontweid woog het 17 kg.

American Rifleman, oktober 1999 sept.00

Een trend zet door: jachtgebruik voor kogels met een sterke kunststof punt. De firma Nosler is indertijd begonnen met de 'ballistic tip'. De bedoeling van deze constructie was, dat er een optimale kogel, die ook nog accuraat zou zijn, benut kon worden voor licht tot middelzwaar wild. Een goede samenhang tussen expansie en doordringingvermogen kon bereikt worden en nu zijn er meer fabrikaten op de markt gekomen, die een zelfde effect claimen. In de meeste gevallen treedt uitschot op, hetgeen ik een sterk voordeel vind voor het grofwild. (Voor grotere kalibers dan .30 wordt nu ook een 'polymeer'punt gemaakt en deze zou dan geschikt zijn voor wat zwaarder wild, zoals eland en beer.) Hornady brengt ook zo'n uitstekende kogel op de markt, de Super Shock Tipped (SST), die vanwege de behoorlijk spits toelopende bolting (zie afbeelding, met twee na inslag teruggevonden kogels), een hoge ballistische coëfficiënt heeft (voor de .270 een BC van 0,46). Dat de accuratesse (voor elke loop anders!) goed kan zijn is te zien op het schotbeeld rechts, vijf patronen op 91,4 meter, doorsnede groep 12,8 mm, dat is 0,50 (= 1/2) MOA.

Swift levert de 'Scirocco', met nagenoeg dezelfde opbouw. In het algemeen zijn deze kogels los te verkrijgen, ideaal voor herladers dus. Over het algemeen prima inzetbaar voor ree tot hert.

Twee artikelen handelen over respectievelijk 'richtkijzers' en het 'inbedden' van de metalen delen van een wapen. In het verhaal over de richtkijzers worden de standpunten, zoals weergegeven in een eerder artikel in "Capreolus" bevestigd, de voordelen van het inbedden worden eveneens nogmaals benadrukt. Degenen, die al een tijdje 'Capreolus' lezen, zullen zich de strekking van de inhoud over deze onderwerpen herinneren. Is dat niet het geval, dan verwijs ik naar 'Alle kogels vliegen...', in boekvorm.

Wild und Hund 23/99

Een jager sprak een smalree aan als kreupel en schoot het ree. Het was niet mogelijk om het slot te openen. Toen de dos verwijderd was werd de oorzaak duidelijk: er zat een vuistgroot gat tussen de heupgewrichten in de rug, waardoor de endeldarm en de urine-

buis een opening naar buiten vonden. Er bestond geen botverbinding tussen de werkeloom en het slot van het bekken, zodat het lopen uiterst moeilijk werd. De jager stuurde een keurige foto op naar de redactie, die een commentaar vroeg van een deskundige. De jager kreeg onder uit de zak van die man, want hij had het ree voor een onderzoek intact moeten laten... *(Wetenschap en praktijk liggen ook in Duitsland vaak wat uit elkaar en deze benadering is natuurlijk geen motivatie om nog eens wat in te sturen! - jms.)*

Wild und Hund 24/99

Wolfram Osgyan laat nog eens zijn licht schijnen naar aanleiding van een spraakmakend artikel van een aantal 'Wild und Hund's geleden over de grote kalibers (9,3 x 74 b.v.), die in Duitsland zo geliefd zijn. Hij heeft ruim 600 stuks grootwild geschoten en dat met de meest uiteenlopende kalibers. Steeds weer komt hij tot de conclusie, dat 'het beste kaliber' of 'de beste kogel', waarbij het dier altijd steeds bijna meteen valt, niet bestaat. Had hij eindelijk een kaliber met een patroon, waarvan hij dacht: 'dit is het helemaal', dan bleek soms, ook bij het schieten op jonge dieren, dat de uitwerking van de kogel niet te voorspellen was. Zelfs bij een hartstikke goed schot valt een dier de ene keer ter plaatse en de andere keer toont het een laatste vlucht van 80 meter. Het is derhalve onmogelijk om met het verlossende woord te komen en een kogel, waarbij alle dieren direct vallen, bestaat niet. Op het eind van zijn artikel verzucht hij, dat hij degene wil feliciteren indien iemand 'Het Enige Universele Kaliber' gevonden zou hebben.

(Het ter plaatse moeten vallen van het wild is mijns inziens een overschat criterium. Je kunt er ook van uit gaan, dat een mogelijke vluchtafstand na het schot een vast gegeven is. Heb je dan een universeel kaliber, dan kun je aan de patroon wennen en dan zal blijken, dat er vele jagers uiterst tevreden zijn met het door hen gevoerde kaliber en velen kunnen daarmee gefeliciteerd worden. Voor mij is ieder goed geplaatst schot, ook al loopt het wild nog een aantal meters verder, reden tot opluchting voor het goede afkomen. Het ter plaatse vallen is één van de mogelijkheden en het interesseert mij niet of ik nog dertig meter extra moet lopen, het valt me niet eens op! Het is een theoretische discussie. - jms.)

In Zweden worden nogal wat waarschuwingborden voor overstekende elanden (liefst met de bekende ingeschoten 'oefen'-

gaatjes) uit de berm gestolen. Een slimmerik is op het idee gekomen, deze borden zelf te maken, compleet met de kogelgaten en als souvenir te verkopen!

Beautiful British Columbia Magazine, herfst 99

Een eland staat aan de rand van een moeras, niet ver van een verharde weg. Niets mis mee, zult u denken. Een 4WD nadert en stopt. Raampje omlaag, er komt een stuk metaal uit het raam, even stilte en..... de echo's van een schot klinken nog na in het fraaie Canadese landschap.

Daar blijft het niet bij: van verschillende kanten duiken jachtopzichters op, voorzien van videocamera's en spoeden zich naar de terreinwagen. Kom er maar uit, baas!

Wat is het geval? De terreinopzichters van een natuurgebied hebben voor circa f 7500,- een eland van piepschuim laten maken en laten overtrekken met een echt vel, compleet met kop en gewei. Omdat er ter plaatse nogal eens gestroopt werd, was dit hun manier om daar paal en perk aan te stellen. Deze dummy stond toevallig stil, maar er zijn ook kunstexemplaren, die kunnen zwemmen met hulp van een per accu aangedreven schroef en ook die stoom kunnen blazen. Verrassend echt allemaal en een probaat middel om stropers te vangen. Wie maakt bij ons eens een bok met een knap gewei of een jaarling, die met vier poten tegelijk van de grond springt?

Wild und Hund 1/00

De afschotgegevens van de laatste tien jaren van het ree worden naast elkaar gezet, maar het afschot is niet opzienbarend toe- of afgenomen. Het maximum werd bereikt in het seizoen 1997/98, met 1.044.809 stuks. In deze tien jaren lag het minimum met 925.595 stuks in 1990/91. Ook blijkt, dat het ree zich ondanks hier en daar veel voorkomende predatoren, uitstekend kan handhaven en (soms) vermeerderen. Vooral in het voormalige Oostduitsland, waar nu nogal wat overig schaalwild weggenomen wordt, blijken de kansen voor het ree toe te nemen. Prof. dr. C. Stubbe, die zich bezig houdt met wilddecologie, verzucht dat de meeste jagers onvoldoende bezig zijn met populatiebeheer, hetgeen onder andere resulteert in te hoge verliezen door aanrijdingen. Voor het noodzakelijk afschot (geiten!) is een hoge mate van kennis en (schiet)techniek noodzakelijk, ook vanwege het feit, dat het ree maar een klein beestje is.

Wild und Hund 3/00

Een nieuw Duits apparaat om overstekend wild te waarschuwen. Het betreft hier een geluidssignaal met een toonhoogte van 4000 Hz, één geheel vormend met een 'normale' reflectiespiegel, in dit geval van het fabrikaat 'Wegu'. Het resultaat is zowel een optisch als een akoestisch signaal. De energievoorziening is middels een 'zonnepaneeltje', dat op het verbindingstukje tussen paaltje en reflector wordt aangebracht. Het wordt in werking gezet door de belichting van een autokoplamp, waarna het signaal 1,5 seconde klinkt. Na één minuut is het dan weer gebruiksklaar. Per nacht zijn 3000 signalen mogelijk, dat is meer dan er 's nachts aan verkeer op een landweg voorbijkomt! Kosten: ongeveer f 135,- per stuk. Nadere inlichtingen: fax 0049 36 33 14 21 24.

Wild und Hund 5/00

Een bijlage als 'lezer service' over veldkijkers. Men nam 11 uitvoeringen van de 8 x 56 van verschillende merken, die goed in de schemer zouden kunnen functioneren onder de loep en als vergelijking nog de Leica en Swarovski 8 x 50.

De kijkers boven de ± f 1500,00 voldoen alle uitstekend, onder die prijsklasse komen meer en meer tekortkomingen 'aan het licht'. De (controle)8 x 50 kijkers presteerden praktisch even goed als de 8 x 56'ers, maar waren lichter, kleiner en goedkoper! De schemergetallen bleken niet zo maatgevend als wel eens verondersteld wordt!

Voor de deskundigen onder ons: reeën zijn niet te tellen! In een artikel 'Hartstikke ernaast' (vrij vertaald) gaat prof. dr. Stubbe in op de dichtheidsbepaling van grofwild. Bekend is, dat daadwerkelijke tellingen tot verkeerde uitslagen leiden. In Duitsland wordt wel een 'terugrekening' vanuit het afschot tot en met 31 maart toegepast, maar ook dat geeft aanleiding tot aantallen, die soms meer dan 100% te laag zitten. Het tellen blijft een moeilijke zaak. Stubbe stelt voor, de jacht onderdeel te laten zijn van de compensatoire natuurlijke sterfte, die percentagegewijs per jaar ongeveer vast ligt. Men zou dan vooral jonge dieren moeten schieten. *(De aantallen zijn eigenlijk alleen van belang voor de vergunningverlener. Het lijkt mij verstandiger de filosofie van Poutsma te volgen. Kijk in overkoepelende arealen (toch wel meer dan 5000 hectare) naar het conditieproduct van vooral de geitkalveren en neem van de geiten naast dit product ook het aantal foeten*

in de beoordeling mee. Laat de dichtheid zich in een biotoop op natuurlijke wijze vormen en schiet meer, liefst in slechte biotopen, indien het conditieproduct statistisch terugloopt of indien de schade onevenredig toeneemt (aanrijdingen b.v.). Volgens Meyeringh moet je ook beducht zijn voor een teruglopend conditieproduct (en dus een te hoge populatie) indien er in de winter familiesprongen van meer dan 10 stuks gevormd worden. - jms)

Wild und Hund 6/00

Een goede zet van de firma Zeiss met de veldkijkers. Zij zijn er in geslaagd om door middel van een nieuwe glassoortfabricage (zelfs met minder schadelijke stoffen) de lenzen een stuk dunner te houden. Ook is het beeldveld breder dan met de oudere kijkers. De optiek is uitzonderlijk goed, het gewicht van de 8 x 40 is slechts 710 gram, van de 8 x 56 is dat 1160 gram (tegen 1450 gram in de 'oude' uitvoering). Prijs circa DM 2100,-. Ook twee nieuwe Zeiss richtkijkers, variabel 1,1-4x24 en 1,5-6x42. De kneep zit hem in het verlichte richtpunt, dat ook goed bij daglicht te gebruiken is. Daar de montage van het lichtpunt 'in het tweede beeldvlak' ligt, vergroot de punt bij vergroting van het beeld niet mee. Dat heeft voordelen indien kleiner grofwild wat verder weg staat. Het richtkruis vergroot wel mee, want dat ligt in het eerste beeldvlak. (DM 2700,- resp. 2800,-) De 1,1-4x lijkt mij overal inzetbaar.

Ideaal voor de afstandmeting: naast de Geovid komt Leica nu met een eenvoudiger afstandsmeter, die werkt met behulp van een laserstraal van 10 tot 800 meter. Eén oculair,

vergroting 7x, gewicht 320 gram, prijs DM 800,-. Type: Leica LRF 800. Metingen zeer betrouwbaar. Is eigenlijk niet te gebruiken als veldkijker.

DWW wijzer

In een uitgave van het Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat, dienst Weg- en Waterbouwkunde wordt in nummer 96, 2000, een beschouwing gewijd aan het nut van de wildspiegels. Na onderzoek van het onderzoeksbureau 'Alterra' komt men tot de conclusie, dat de werking van de spiegels hoogst dubieus is. In ieder geval vergt de bespiegeling een driewekelijks schoonmaken en een correcte stand van de paaltjes. Maar door het vele schoonmaken worden de oppervlakken dof en vermindert de lichttweerkaatsing soms wel met 90%. Men geeft alternatieven aan. Het meest effectief is, de snelheid te beperken tot 80 km/uur en te zorgen voor open en brede bermen. In dit laatste geval dient dus alle aantrekkelijke opstand voor de reeën in en naast de bermen gemaaid te worden. Meer inlichtingen over documentatie: j.g.dvries@dww.rws.minvenw.nl

En dan nog dit:

Alle Vogels Vliegen...
Velen zullen zich deze woorden herinneren, de laatste jaren is onder deze naam een reeks artikelen in *Capreolus* verschenen. Sommigen vragen zich af, waar deze titel op slaat en enkelen vinden het een beetje 'cowboyachtig'. Het is gewoon een variatie op 'Alle Vogels Vliegen...', en verder zit er weinig achter. Ik heb dat zo gekozen om een beetje uit

te komen boven 'Jachtwapens en Ballistiek', 'Wapentechniek', 'Het schot met de Buks', 'Hoe Word Ik een Betere Schutter', Ballistiek voor de Dagelijkse Jager', en meer van die serieuze namen, die je wel of niet aan een uitgave kunt geven. Ik weet natuurlijk ook wel, dat niet alle kogels vliegen en dat het een beetje onconventioneel klinkt. Enkelen hebben voorgesteld om een meer serieuze titel te nemen. Bij velen is nu echter die 'vliegende kogels' bekend en daar nu ook de mailing voor de vereniging de deur uit is met de mogelijkheid om onder deze titel vooraf in te schrijven, heb ik vanwege de naamsbekendheid besloten, de titel toch maar zo te laten. Eén dezer weken verschijnt dit boek met relevante informatie, wetenswaardigheden en jachtpraktijk, overzichtelijk ingedeeld. Het is vooral gericht op de praktische vaardigheid, die een jager eenvoudig op kan bouwen. Ook waar je op moet letten om de maximale resultaten uit een investering te halen. Het geheel is ondersteund met wat techniek, maar niet teveel en vooral begrijpelijk. Dit boek wordt in samenwerking met de 'Vereniging Het Reewild' en enkele anderen uitgegeven en zal ongeveer f 39,50 gaan kosten, bij voorintekening tot 1 mei kost het f 30,-. U kunt voorintekenen tot 1 mei door u naam en adres met het aantal exemplaren te sturen naar Ver. Het Reewild, Kamillelaan 11, 3925 RG Scherpenzeel. ISBN 90-70866-40-5; NUVI 463. (jms)

Opmerkingen?

fax: 0562 44 39 59

e-mail: jan1.smit@wxs.nl

J.E. van Herp-Bruynius.

Nieuws van onze ledenservice

Juiste adressering ledenservice

Helaas komt het nog regelmatig voor dat de adressering naar de ledenservice niet correct is. De brief komt dan wel via een omweg in Workum, doch het nieuwe adres luidt:

Ledenservice & Administratie
Vereniging het Reewild,
Aldewei 12, 8711 BT Workum
Telefoonnummer: 0515-543234
Fax: 0515-543202

Blijf de Vereniging Het Reewild steunen, het is een goede zaak!!

Royale bijdrage

Begin januari werden de acceptgirokaarten verzonden voor de contributie 2000. Via de penningmeester vernam het bestuur dat enkele leden op zeer royale wijze de Vereniging financieel hebben ondersteund. Het bestuur vindt deze positieve reactie heel plezierig en heeft dit gebaar beschouwd als een stimulans om met veel enthousiasme verder te werken aan de verwezenlijking van de doelstelling van de Vereniging. Wij danken u voor het vertrouwen.

Begin maart heeft de ledenadministratie de leden aangeschreven die hun contributie over het jaar 2000 nog niet hebben voldaan. Voor diegene nog even dit extra geheugensteuntje; maak uw contributie 2000 over, het bespaart ons veel extra kosten.

ALGEMENE LEDENVERGADERING
ZATERDAG 15 APRIL 2000
AANVANG 13.30 UUR
HOTEL BAKKER TE VORDEN